

Arbeid

til

alle

?

Rød Valgallianse

Gjøteborggt. 8, 0566 Oslo Tlf.: 22 38 42 50 Fax: 22 38 46 02

[Faint, illegible handwritten text, possibly bleed-through from the reverse side of the page]

NASJONALSANG FOR BARN

Vårt fedreland har glemt oss helt
Vi små en alen lange
Det blir et liv i ledighet
for veldig, veldig mange

Når industrien legges ned
"og det kan intet gjør's no' med"
.... at voksne kan gå med på det
Det er for oss UTROLIG!

Lano-ungen, fritt etter
Henrik Wergeland

(Sakset fra "Støv og Skum"
- Lilleborg Kjemiske Fagforening)

Dette heftet er skrevet av Arne Rolijordet

Innhold:

Arbeidsløsheten - kommet for å bli?.....side	5
EF og arbeidsløsheten.....	11
Sysselsettingspolitikken i Oslo.....	19
Oslo-ledigheten.....	22
Framskrivning av Oslo-ledigheten.....	25
Arbeidsløshetsstrygd m.m.....	31
Et program for full sysselsetting.....	35
Vedlegg:	
Mulige tiltak for å fjerne arbeidsløsheten	
- og samtidig løse viktige samfunns- og miljøoppgaver	41

ARBEIDSLØSHETEN:

- KOMMET FOR Å BLI ?

Det er ingenting som tyder på varige endringer i sysselsettings-situasjonen i Norge. Uansett vilke valgløfter som vil komme i løpet av valgkampen, tyder snarere tvertimot alt på at arbeidsløsheten vil stige i tida framover. Arbeidsløshetsspøkelset har blitt et mareritt for arbeiderklassen. Arbeidsløshet betyr en enorm sløsing med menneskelige ressurser. Et økonomisk system (kapitalismen) som ikke kan innfri den menneskerett det er å forsørge seg selv av eget arbeid, må forkastes.

Vi teller idag rundt 190.000 arbeidsløse og ledige på tiltak. 20.000 av disse finnes i Oslo. Arbeidsløshets-statistikkene kan gå litt opp og ned fra måned til måned, men tallene har befunnet seg i denne størrelsesorden i lengre tid. I tillegg kommer de som ikke lar seg registrere som arbeidssøkende og 13-14.000 i attførings-situasjoner. En tommelfinger-regel er at 75% av de som er under attføring ikke kommer tilbake til arbeidslivet. Dette gir en reell arbeidsløshet på minimum 200.000 personer.

I tillegg til de registrerte arbeidsløse kommer også nye ungdomskull som skal inn i arbeidslivet. En regner med en årlig netto økning av arbeidsstyrken fram til år 2000 på 12.000 personer pr. år. Bare det å skaffe nye arbeidssøkende jobb krever 84.000 nye arbeidsplasser innen år 2000 dersom ikke arbeidsløsheten skal stige.

Kapitalismen

Under kapitalismen finnes det ingen "jobb-garanti" mot virkningene av den teknologiske utviklinga eller konkurransen i markedet. En rekke arbeidsplasser forsvinner som resultat av ny teknologi, "hverdags-rasjonalisering" og bedriftsnedleggelse. Dette er historisk uunngåelig og ville ikke vært noe problem hvis det samtidig ble skapt ny virksomhet til erstatning for tapte arbeidsplasser.

Slik er det imidlertid ikke lenger. Antall industriarbeidsplasser går dramatisk tilbake, og det er grenser for hvor mange som kan "omplusseres" i eksisterende tjenesteytende næringer. Fra 1982 til 1992 mistet Norge 70.000 industriarbeidsplasser, en nedgang fra 370.000 til 300.000.

Innafor landbruket blir 3.000 årsverk borte hvert år. De værste spådommene om virkningene av et norsk EF-medlemsskap går ut på en halvering av antall bruk. Det skulle tilsi en nedgang i antall sysselsatte fra 130.000 til 65.000. I tillegg kommer bivirkningene for jordbruksrelaterte næringer, f.eks. næringsmiddel-industrien.

De som så håper at det offentlige kan sysselsette flere, må tro om igjen. Statlige etater og bedrifter planlegger en reduksjon i antall ansatte på rundt 20.000 årsverk (se Økonomisk Rapport nr.12 -93). Nedskjæringene innafor kommunal sektor tyder heller ikke på noen lysning der.

Virkningene av EØS-avtalen

Det er beregnet at EØS-avtalen og evt. framtidig norsk EF-medlemskap vil true rundt 20.000 industriarbeidsplasser på kort sikt. Konkurransen med import av dagligvarer fra EF-land blir beinhard for norsk hjemmeindustri. Like konkurranseregler, fri flyt av varer og kapital i EF's indre marked har til hensikt bl.a. å sanere all industri som ikke gir maksimal-profitt. Lønnsomhet i seg sjøl vil ikke være tilstrekkelig når storkonsernene i EF skal konkurrere med hverandre på tvers av tidligere landegrensener og nasjonalt bestemte hindringer. Deltakelse i EF's indre marked fjerner alle særbestemmelser som beskytter norske arbeidsplasser. Derfor er EØS-avtalen noe langt mer enn tidligere frihandelsavtaler. (Se forøvrig neste kapittel.)

Innvandringa

RV er for innvandring. Etter vårt syn må Norge åpne grensene for flyktninger, asylsøkere og innvandrere. Dersom det hadde vært rikelig med arbeidsmuligheter i Norge, ville rasismen hatt mindre grobunn. Det står samfunnsmessige oppgaver i kø som kan gi grunnlag for økt sysselsetting. Vår innvandringspolitikk vil være å gjøre nye innbyggere i stand til å livnære seg av eget arbeid raskest mulig. Mottaks-byråkratiet, isolering på høyfjellshotell ol. er unødvendig. Ressursene må istedet settes inn på språk-undervisning og annen opplæring, særlig i arbeidslivet.

(Rasistene påstår hardnakket at innvandrerne "tar jobbene" fra nordmenn. Dette reaksjonære standpunktet er like feilaktig som at kvinnenenes yrkesdeltakelse truer menns arbeidsmuligheter. Denne ideologien begynner imidlertid også å få fotfeste. Den har sine faneførere innafor f.eks. karismatiske religiøse bevegelser (Livets Ord m.fl.) som også er i sterk vekst.)

Nå er det ikke vår politikk som bestemmer innvandringa til Norge. Vi lever i en innvandringspolitisk ulvetid. Men uansett hvor mye myndighetene forsøker, kan de ikke forhindre et visst tilslag av flyktninger og innvandrere. Verdenssituasjonen gjør det umulig for de statlige norske rasistene å stenge grensa hermetisk. Opinionsen kommer til å hindre utkastelser. En del vil etterhvert bli arbeidssøkende. Med dagens tall kan det dreie seg om mellom 10 og 20.000 personer i løpet av 10 år.

Økende arbeidsstyrke

Så langt kan vi oppsummere at antall personer som søker jobb vil øke sterkt. Det samme har skjedd før, tenk for eksempel på den store bevegelsen ut i yrkeslivet blant kvinnene. Fram til slutten av 80-tallet ble det skapt mange titusener nye arbeidsplasser i Norge. Nå ser det ut til at denne utviklinga er slutt. Krisa i kapitalismen medfører at vi har nådd ei slags (foreløbig?) yttergrense.

Politisk uro

Arbeidsløsheten fører til en skjerpet kamp om menneskesynet. Bakstreverske og menneskefiendtlige ideologier stiller opp kjønn, hudfarge og herkomst som "kriterier" for at arbeidet skal forbeholdes noen og ikke alle. Slik vil de skru historia tilbake. Arbeiderbevegelsen bygger derimot på alle menneskers rett til frihet fra nød og undertrykkelse. Retten til arbeid er noe av det mest grunnleggende for å realisere menneskets skaperkraft.

Retten til arbeid er Grunnlovsfestet i Norge. Hele samfunnsystemet hviler på at alle arbeidsføre skal ha en jobb å gå til. Når dette ikke lenger er mulig, oppstår det en politisk krise. Det går på troverdigheten og tilliten til myndighetene og den økonomiske makt-eliten løs. Derfor må de gjøre noe. Vi skal raskt se at Gro-regjeringas tiltak mot arbeidsløsheten utelukkende har til hensikt å dempe uroen. Det er ingen utsikter til varige forbedringer i sysselsettingssituasjonen.

Kleppe I og II m.m.

18. august 1992 avga Kleppeutvalget sin første innstilling. Det knyttet seg stor spenning til denne utredningen med representasjon fra alle Stortingspartiene, partene i arbeidslivet osv. Til tross for den bindsterke innstillinga ble forventningene raskt gjort til skamme. Kleppeutvalget inneholdt lite nytt. Innstillinga går i korthet ut på å styrke norsk næringslivs konkurranse-evne. For å få til det skal arbeidstakerne binde seg til lønnsmoderasjon i 5-10 år. (Den såkalte "solidaritets-kontrakten".) Mange reagerte sterkt på det kvinnefiendtlige innholdet: ettersom vi møter sterkest konkurranse i lavlønnsbransjer, blir det spesielt nødvendig at de lavtlønte viser moderasjon. Dvs.: glem all kamp for kvinnelønna!

Hovedbudskapet i Kleppeutvalgets første innstilling var ellers at folk flest må venne seg til at arbeidsløsheten er kommet for å bli. De legger til grunn at opphevelsen av restriksjonene på kapitalbevegelser og markedsmekanismer ikke kan reverseres. Innstillinga er et ideologisk angrep på den venstre-sosialdemokratiske parolen for en ny økonomisk politikk ("mer styring - mindre marked").

Kleppeutvalget ble etterfulgt av to nye utredninger. "Kleppe II" skal utrede hvordan staten kan skjære ned 5 milliarder kroner i overføringer. I denne sammenhengen har vi bl.a. fått innskrenkningene i uføretrygd-ordningene og angrepene på trygdeytelsene til enslige mødre.

Orskaug-utvalget skulle så utrede muligheten av å ansette arbeidsløse i kommunene til lønn under tariff, med målsetting om å få 10.000 nye tiltaks-arbeidsplasser. Orskaug-utvalget har avgitt sin innstilling. Den har resultert i kranling om den såkalte "KAJA"-ordningen der AP-regjeringa forsvarer reduserte lønnstilskudd med at det dreier seg om "opplæring"! De sier også at lavere lønn må til for at folk på tiltak skal bli motivert til å søke seg ordinære jobber. (Spørsmålet er bare - hvilke jobber?!) Problemet med KAJA er videre at tiltaksplassene er midlertidige (inntil 10 mndr.), mens innholdet i det som gjøres tilsier permanente stillinger. Av dette følger at tiltak fortrenger ordinært fast arbeid.

Strid i AP

Kleppeutvalgets innstilling utløste strid i AP foran landsmøtet i november -92. En fløy rundt tidligere handelsminister Halvard Bakke ville ha programfestet en såkalt "sysselsettingsstyrt økonomisk politikk". Hovedinnholdet i dette var å sette de arbeidsløse igang med å dekke uløste oppgaver i samfunnet. Sysselsettingsøkingen må komme i de sektorer som er skjermet mot utenlandsk konkurranse. Behovet for økt sysselsetting må gå foran "faren" for økt prisstigning (inflasjon).

Fredag 6. november holdt AP's daværende nestleder og kommunalminister Gunnar Berge innledning på landsmøtet om sysselsettingspolitikken. Et forslag i åtte punkter følger intensjonene i Kleppeutvalgets innstilling. Det eneste nye var at Statens Nærings og Distriktsutviklingsfond kan gå inn med inntil 500 mill. kroner i egenkapital i små og mellomstore bedrifter. Videre vil Regjeringen legge forholdene til rette for **utenlandske kapitalinvesteringer** i Norge. 80-100 milliarder i løpet av 90-åra ble det sagt. (Med dette kom Gunnar Berge i skade for å røpe hvorfor AP-regjeringa ikke ville nekte konsesjon på Freia-salget. De har rett og slett som program å selge norsk industri til utlandet!)

Redaksjonskomiteen på AP-landsmøtet greidde det kunststykket å forene alle synspunktene om sysselsettingspolitikken i en samlet innstilling som alle tilsynelatende var enige om. (Atmosfæren på AP-landsmøtet ble noe spesiell etter Gro's plutselige avgang som partileder.) Dermed fortsetter alt som før.

Gro-regjeringas medisin virker ikke

Etter AP-landsmøtet har arbeidsløsheten fortsatt å stige. Bedret konkurranse-evne for norsk industri og næringsliv forøvrig har ikke fungert hittil. ("Vi står fortsatt på for å få ned arbeidsløsheten", sa Gunnar Berge på Dagsrevyen 7. juli i år.) Ingen av de store industri-konsernene planlegger inntak av nye folk i en størrelsesorden som monner. Det som måtte komme av nye arbeidsplasser i små bedrifter oppveies av naturlig avgang hos de store.

Regjeringas tiltak på andre områder vil heller ikke fungere:

* Orskaug-utvalget legger opp til å øke antall på sysselsettings-tiltak med 10-20.000 i året. Men folk på tiltak er fortsatt egentlig arbeidsløse og telles med i statistikken. Tiltakene kan ikke gi dem det de er ute etter (fast jobb) som gjør det mulig å planlegge framtida, stifte familie, skaffe bolig osv.

* Det lages store numre av det nye Statens Nærings- og Distriktsutviklingsfond. Denne banken skal stille risiko-kapital til rådighet for nye og gamle bedrifter som trenger offentlig dra-hjelp. SND er en sammenslåing av tidligere Industribanken, Industrifondet og Statens Distrikts-Utviklingsfond. Etter opprettelsen av SND har Industribanken fått innskjerpet sine utlånsregler. De skal drive bedriftsøkonomisk lønnsomt på rent forretningsmessig basis, og ikke ta samfunnsmessige hensyn. Vi skal vende tilbake

til ideologien som styrer SND i et senere kapittel, men det er klart at satsingen på ny teknologi og nye produkter kan skape en del nye arbeidsplasser. Vi anslår dette optimistisk til 20.000.

* Staten setter også igang utbygging av infra-strukturen, dvs. veibygging, storflyplass, jernbane ol. La oss si dette optimistisk gir 10.000 arbeidsplasser i løpet av 10 år. Under valgkampen vil nok Arbeiderpartiet komme med høyere tall her. Men dersom EØS-avtalen trer ikraft skal slike oppdrag ut på anbud i EF-landene. Det er derfor høyst usikkert i hvor stor grad norske arbeidstakere vil bli sysselsatt med denne type oppgaver.

* I tillegg kommer satsing på økt utdanningskapasitet. Høyere utdanning har allerede økt antall plasser fra 95.000 til 140.000. Fra skoleåret 88/89 til skoleåret 91/92 økte antall skoleplasser i videregående utdanning med omlag 20.000 og antall studieplasser i høyere utdanning med 34.500. Uten dette hadde vi hatt 55.000 flere arbeidsløse idag, men resultatet er sprengte forelesningssaler. Ytterligere satsing er sjølsagt mulig, men det finnes en grense. For mange studenter betyr studietiden i realiteten en utsettelse av ledigheten. En økning i størrelsesorden 30.000 plasser vil nok allikevel tvinge seg fram. Før valgkampen starter, kommer AP med sin ungdomsgaranti: Alle under 25 år skal være garantert skole-, studie-, lærlinge- eller tiltaksplass. Vi stiller oss spørsmålet om ikke mange vil tvinges til å ta en lang og dyr utdanning som de ikke er motivert for og som neppe gir dem noe særlig fortrinn på arbeidsmarkedet.

* Nå skriver Kleppeutvalget at det er kapasiteten innen kortvarige og yrkesrettede utdanninger som bør være bufferen i utdannings-systemet. Derav satsingen på lærlinge-plasser. NHO's såkalte "fadder-ordning" har en målsetting på 20.000 plasser. Dette gjeste oppholdet i arbeidslivet er ikke formelt kompetansegivende. Finansieringen er høyst uklar. Det finnes allikevel forslag om at inntil 1/3 av kommende ungdomskull skal få lærlingekontrakt.

* Førtids-pensjonering er også et mulig tiltak. AFP-ordningen vil omfatte 3-4.000 64-åringer.

Framskrivning av arbeidsløsheten

Oppsummerer vi det foregående, får vi følgende regnestykke for de neste 10 årene:

Dagens antall arbeidsløse	- 200.000
Nye arbeidssøkende i perioden	- 120.000
"Bønder til byen"	- 30.000
Virkningen av EØS	- 20.000
Rasjonalisering i staten	- 20.000
<u>Innvandring</u>	<u>- 10.000</u>
Sum behov arbeidsplasser	- 400.000

Næringsstøtte kan gi	20.000	arbeidsplasser
Infra-stuktur	10.000	
Lærlinge-ordninger	20.000	
Økt utdannings-kapasitet	30.000	
<u>Avgang p.g.a. AFP</u>	<u>5.000</u>	
Dekning	85.000	
Manko	315.000	

Disse tallene tyder altså på at arbeidsløsheten vil stige med ytterligere 100.000 de neste årene. En "tilpasning" til EF's arbeidsløshetsnivå på 12% tilsier ytterligere 100.000 arbeidsløse. Kanskje vi har feilberegnet et eller flere momenter i denne oppstillinga. Uansett vil konklusjonen bli den samme: Arbeidsløsheten er kommet for å bli hvis vi ikke får en radikal omlegging av politikken.

Kleppes innrømmelser

Også fra Regjeringshold blir det innrømmet at arbeidsløsheten vil vedvare. Kleppeutvalget kom riktignok til andre tall enn oss. De stipulerte sommeren 1992 en nedgang i antall helt ledige fra 132.000 til 117.000 i år 2000, rundt 5%. I tillegg kommer 70.000 på tiltak, dvs. en total-ledighet på omtrent samme nivå som idag. Beregningen er gjort på grunnlag av sosialøkonomiske modeller. Vi har gått noe mer konkret til verks.

Kleppeutvalgets store svakhet er at de ikke har beregnet de negative virkningene EØS-avtalen får på muligheten av å utvide offentlig sektor. De anslår at antall sysselsatte personer vil øke med knapt 140.000 fra 1992 til år 2000 hvorav omlag halvparten i offentlig forvaltning! (Kleppe I, s. 309.)

Alternativt program?

Uansett om disse forutsetningene skulle slå til eller ikke, vil altså Norge gå gjennom tusenårsskiftet med rekordhøy arbeidsløshet hvis ikke noe blir gjort. Kleppes medisin virker ikke.

Hva RV mener burde gjøres, hva som reelt kan gjøres og hva som vil kreve et helt annet samfunns-system, vil vi komme tilbake til i siste kapittel. Først skal vi imidlertid bl.a. se på EF/EØS's virkninger på sysselsettinga og situasjonen i Oslo helt konkret.

AP OG ARBEIDSLØSHETEN

Mer enn noe annet blir Arbeiderpartiet identifisert med arbeid. Det var AP's sysselsettingspolitikk i 30-åra og gjenreisinga etter krigen som ga AP den store oppslutninga i det norske folket. Nå rystes AP av en indre krise p.g.a. massearbeidsløsheten. Velgergrunnlaget er i ferd med å bli halvert. AP har problemer med oppslutningen blant ungdom, og tendensen til hjemmesitting blant eldre AP-velgere forsterker seg.

Sålenge SV velger å følge AP som i byrådssamarbeidet i Oslo, framstår heller ikke de med noen troverdig arbeidsløshetspolitikk. Dette gir et nytt rom for RV.

EF OG ARBEIDSLØSHETEN

Arbeidsløsheten i EF er høyere enn i Norge, 10-12%. Normalt tenkende mennesker har derfor vanskelig for å forstå at EØS-avtalen og EF-medlemsskap skal motvirke arbeidsløsheten. Arbeidsløsheten viser at EF-kampen ikke bare er et nasjonalt spørsmål, men et klassespørsmål.

Næringslivstoppene, spesielt innafor eksport-industrien, truer med arbeidsløshet dersom Norge ikke blir medlem av EF. Tilgangen til de store markedene er deres hovedbegrunnelse for dette. Denne argumentasjonen er ikke holdbar. Spørsmålet er heller om vi har varer EF-landene trenger. I såfall vil norske bedrifter fortsatt finne kjøpere. Frihandelsavtalen gjelder fortsatt.

Borgerskapet har imidlertid to andre viktige grunner til å søke medlemsskap i EF:

* For det første vil EF-medlemsskap drive fram en senkning av arbeidskraftas pris. Konkurransen gjennom EF/EØS vil tvinge fram dårligere lønns- og arbeidsvilkår for arbeidstakerne. Dette er en forutsetning for at norske varer og tjenester kan konkurrere på pris både i EF-landa (som eksport) og i Norge (mot import fra EF).

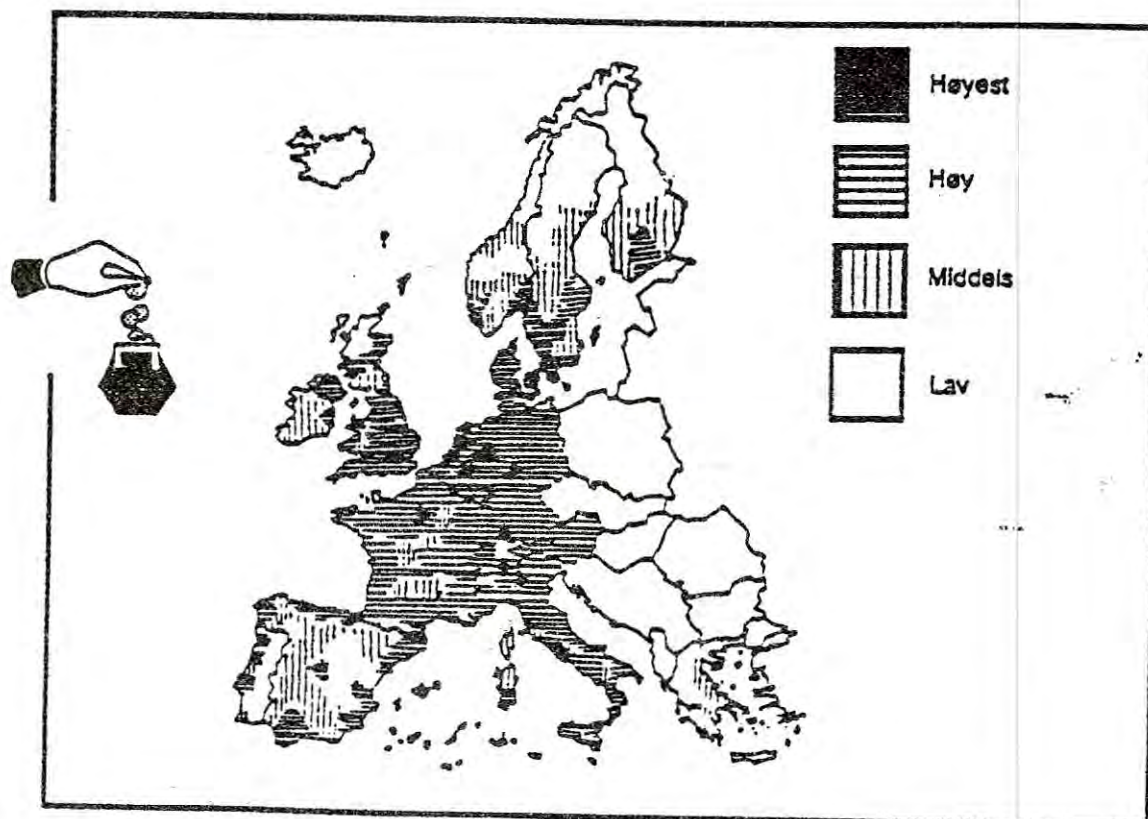
Mot dette vil AP-ledelsen og andre sosialdemokratiske EF-tilhengere hevde at det foregår et viktig arbeid innad i EF rundt den såkalte "sosiale dimensjon". Nå er standardene innafor denne sosiale dimensjon riktignok satt for å løfte nivået til de fattigere landa i Sør-Europa. Men tory-styrte Storbritannia har satt seg fullstendig på bakbeina også mot dette nivået. EF-toppmøtet i København på forsommeren vedtok på forslag fra England å stryke setningen om at iverksettelsen av EF's vekstplan "ikke setter spørsmålstegn ved den sosiale beskyttelsen av borgerne". EF-kommisjonens formann Jacques Delors uttalte før møtet at omfanget av det sosiale sikkerhetsnettet er til hinder for å skape nye jobber. De faglige rettighetene i EF-landa (som i mange tilfelle står langt tilbake for tilsvarende norske), gjør at de ligger dårlig an i forhold til konkurransen med USA og Japan.

Denne tankegangen kom til uttrykk allerede i 1985 da Philips-direktør Wisse Dekker lanserte sin såkalte hvitbok om EF's indre marked. Dekker foreslo bl.a. markedstilpasning av lønningene, løsere oppsigelsesvern og avskaffelse av normalarbeidsdagen. (Dekker ble seinere formann i ERT, European Round Table of Industrialists, samarbeidsorganet for de aller mektigste industrikapitalistene i Europa.)

Markedstilpasningen til EF gjennom EØS-avtalen gir det norske borgerskapet drahjelp i kampen for å få reversert faglige rettigheter, lønnsnivå og arbeidsvilkår i Norge. Norske arbeidstakere vil stå overfor valget mellom å godta lavere lønn og færre sosiale goder eller å bli utkonkurrert. Slik fungerer det "frie markedet".

* Den andre viktige grunnen til at borgerskapet ønsker seg inn i EF, er drømmen om å bli aktører på den internasjonale konkurransens viktigste arena i årene som kommer. EF-medlemskap vil lette etableringsmuligheten i EF's kjerneområder og lette rammebetingelsene for norske bedrifters deltakelse i kampen om markedsandelen i EF's indre marked.

Figuren nedenfor viser et kart over kjøpekrafta i Europa. Kjøpekraft er her definert som totalmarked, dvs. reallønn x antall personer. Høy kjøpekraft er markert helsvart, mindre kjøpekraft er skravert og lav kjøpekraft er hvitt.

Av dette kartet kan vi lese at det interessante geografiske området for storkapitalen er et belte som strekker seg fra Nord-Italia via Rhindalen og Benelux-landene til midt-England ("EF-bananen"), med en avstikker til København og Stockholm ("den nordiske banan"). Bortsett fra Paris og Madrid-områdene er resten av Europa stort sett uinteressante som markeder.

Store deler av Norge er i denne sammenheng like "fattige" som Hellas, Sør-Italia, Spania og Portugal. Dette skyldes ikke at vi har så lav lønn, men at vi er så få mennesker i dette landet. For store tyske selskaper er det f.eks. liten mening i å betale transport for å selge produktene sine i Hallingdal, Østerdal eller Nord-Norge. De vil heller skumme fløten av markedet i Oslo-regionen (samt muligens Stavanger og Trondheim). Resten overlater de til norske produsenter. Disse bedriftene må derimot betale fraktomkostningene til resten av landet samtidig som de ikke kan la seg prise ut i den delen av markedet der de møter den internasjonale konkurransen. Det er bl.a. denne mekanismen som gjør

EØS-avtalen til en trussel mot arbeidsplassene i norsk dagligvareindustri. Problemstillinga kan raskt bli akutt for bl.a. bryggerier og meierier.

"For å møte de utenlandske konkurrentene på pris, vil norske selskaper, om de investerer i Norge, etablere seg nærmest mulig de befolkningstette områdene. De vil dumpe prisen på varene som selges her, mens de vil øke den i periferien. Idag er såkalt enhetspris dominerende. Det betyr at en vare koster det samme over hele landet uansett hvor mye det reelt koster å frakte den dit. Men bedriftene blir mer og mer fokusert på at en hver vare skal bære sine egne kostnader. Derfor er jeg redd enhetspris-prinsippet ofres i konkurransen mot utlendingene som vil være hardest nettopp i de sentrale strøk," sier tillitsvalgt i Orkla-konsernet Stein Stugu i et intervju med Klassekampen, 25. januar 1992.

I tillegg kommer at norske bedrifter vil forsøke å etablere seg i Sentral-Europa for å stå best mulig rustet innafor EF's indre marked. I Tetschner-byrådets Europa-rapport der dette kartet er hentet fra, heter det at kapitalen vil gravitere mot Sentral-Europa. I klartekst betyr dette utflagging av norske arbeidsplasser, flytting av bedrifter og know-how.

Hvordan det vil gå med dem er en helt annen sak. Norske industri-monopoler er små i internasjonal sammenheng. Det kan være grunn til å minne om den svenske ABB-sjefen Percy Barneviks ord om at EF's indre marked kommer til å bli et blodbad, en massakre på arbeidsplasser:

"Dersom noen forteller meg at det om to eller tre år kommer til til å bli en jævla etterspørsel på arbeidskraft, svarer jeg: Si meg hvor! Til hvilke jobber? I hvilke byer? I hvilke bedrifter? Når jeg summerer alt, ser jeg en klar risiko for at de ti prosent arbeidsløse eller undersysselsatte vi har idag lett kan bli 20 eller 25 prosent... Hvor skal alle disse menneskene dra hen? En virkeliggjøring av ett marked i Europa gjør at vi ikke kommer til å trenge dem." (Financial Times, 4. januar 1993.)

INFRA-STRUKTUREN

Vei-utbygging, hovedflyplass osv. blir som oftest diskutert utfra en miljømessig synsvinkel. Debatten om trafikkplanen i Trondheim er et godt eksempel på dette. Miljøhensynet er viktig nok, men utbygginga av infra-strukturen i Norge er også et ledd i EF-tilpasninga. Det gjelder å ha raskest mulige kommunikasjoner til Sentral-Europa slik at vareflyten ikke hindres. Økt veiutbygging fremmer norsk vare-eksport, men det letter også tilgangen til det norske markedet for produsentene i EF-landa.

Gardermoen er vedtatt utbygd som hovedflyplass og vil sysselsette flere tusen bygg- og anleggsarbeidere. Deretter kommer Ringerikstunnelen og sannsynligvis den norske delen av Scan-Link, en 4-felts motorvei fra Oslo (med forbindelse til Grenland) via Göteborg, Malmø og København til autobanene i Tyskland. Se på kartet en gang til. Scan-Link følger i markedets spor.

Vilken sysselsettings-effekt dette medfører, foreligger det ikke eksakte beregninger av. Etterat OL-anleggene på Lillehammer står ferdige, har byggebransjen igjen ny ledig kapasitet. Planleggerne håper at hovedflyplass og Scan-Link skal få "fart på Norge" slik at det blir ny vekst og nye arbeidsplasser. RV's syn er at dette vil virke mot sin hensikt. Positive effekter for bygg- og anleggsbransjen vil mer enn veies opp i tap av industriarbeidsplasser. Av hensyn til miljøet går vi også mot veisatsinga og storflyplassen.

RV's krav: - Stans Scan-Link!

HANDELSKAPITALEN PÅ OFFENSIVEN

I Dagbladet for 10. juli i år kan vi lese om "bleie-krigen". Den internasjonale merkevaregiganten Proctor & Gamble dumper prisene på Pampers-bleier med 30% rabatt i Rema 1000-butikkene. Rimi-kjeden svarer med prisnedsettelse på Libero-bleiene fra Saba Mølnlycke.

For forbrukere flest er priskrigen mellom de store varehus-kjedene sjølsagt en umiddelbar fordel. 1.halvår 1993 var prisstigningen på nærings- og nytelsesmidler begrenset til 0,1%. Tilsynelatende styrker den økte konkurransen forbrukernes valgmuligheter. Men det er andre som velger for deg. På lengre sikt truer de store kjedene mange tusen arbeidsplasser i dagligvare-industrien. Gleden kan bli kortvarig.

Ifølge marxistisk politisk økonomi deler industrikapital, handelskapital og finanskapital merverdien seg imellom. Merverdien er den ekstra verdien råvarene tilføres gjennom arbeidsprosessen i industrien. (Arbeidskrafta skaper større verdier enn den selv krever i form av lønn ol.) Industrikapitalisten avstår en del av merverdien til handelskapitalisten. Dette dekker utgifter og fortjeneste for handelskapitalisten som står for den praktiske gjennomføringa av salget av varen til forbruker.

For handelskapitalistene vil det være en fordel om de kan spille flere vareleverandører ut mot hverandre: "Konkurrenten gir meg større rabatter enn deg". Derfor har handelen i utgangspunktet vært lite interessert i at de norske produsentene skulle bli for store eller rene monopoler. Vi har fortsatt et Prisråd her i landet som forsøker å forhindre monopoldannelser. Med den oppkjøps- og fusjonsbølgen som har vært i Norge de siste 10 årene, er det imidlertid det som har skjedd. Handelskapitalen får dermed en direkte økonomisk interesse av EF-medlemsskapet fordi det vil lette importen av konkurrerende varer fra utlandet.

For de store monopolene i EF vil mengden de eksporterer til Norge være snakk om marginal overskuddsproduksjon. De kan derfor tillate seg å sette prisene ned. Dette legger et enormt press på de norske bedriftene. Ringnes fant f.eks. ut at en kjede eller en grossist i Oslo kunne importere øl fra Tyskland, betale fraktkostninger og selge den med fortjeneste til lkr. mindre pr. flaske enn det Ringnes kunne levere den for. Forventet økt konkurranse med importvarer er da også den vesentligste begrunnelsen bak den pågående rasjonaliseringskampanjen i Ringnes.

Handelskapitalistene konkurrerer også seg imellom om dagligvaremarkedet i Norge. For å tilkjempe seg større deler av kundegruppen, satser de bevisst på de store merkevare-leverandørene. Bedrifter som fra før bare har 3., 4. eller 5. plass i markedsandeler får ikke plass i butikkhyllene hos Rema og Rimi. Dermed brukes handelsmakten til å sanere norsk industri. De største handelskapitalistene satser på de største norske produsentene. Konkurransen skaffer de ved kontakt med tilsvarende monopoler i utlandet, jfr. "bleie-krigen".

"Konkurransen er nå så hard at det kan gå på kvaliteten løs. Ferskvare- og delikatesse-diskene forsvinner, og vareutvalget skrumper inn i de største kjedebutikkene", uttaler Agnar Øvrebo i Dagligvareforbundet til Arbeiderbladet 10. juli.

Grossistene

En del av konkurransen mellom handelskapitalistene innbyrdes dreier seg om grossist-leddet. Vi får sammensmeltningen mellom detaljist og grossist slik som i Rema og Rimi. For å skape ytterligere rasjonaliseringsgevinster i handelsleddet, vil de gjerne ta over produsentbedriftenes eget distribusjonsnett. Ringnes er bl.a. truet med dette. Hvis Ringnes ikke gikk under et visst nivå i kassepris, ville vedkommende kjede ta over distribusjonen sjøl og gå over til Pepsi. Dette presset blir i sin tur brukt som argumentasjon fra Ringnes-ledelsen til å få satt ned akkord-satsene til sjåførkorpset.

I sjokolade-bransjen er Nidar-Bergene presset til å legge ned sine distriktslagre og distribusjonsnett til fordel for distribusjon via grossist. I Freia vil en tilsvarende utvikling true 60-70 arbeidsplasser i lagerhåndtering og distribusjon. På grossist-sida vil det ikke bli den samme motsatte effekt fordi grossistene kan absorbere en del av den økte varemengden med dagens kapasitet. Fellesmeieriet har nylig gitt fra seg distribusjon av osteprodukter til grossist. De taper årlig 20 mill. kr. på dette.

Eksemplene kunne forfleres. Utviklinga vil skjerpes dramatisk hvis EØS-avtalen trer i kraft. Konkurransesituasjonen kan bli et eldorado for de sterkeste handelskapitalistene og en tilsvarende misere for de norske dagligvare-produsentene. For arbeidstakerne i hjemmemarkedsindustrien kan det bli en katastrofe. I lengden vil den jevne forbruker tape på utviklinga totalt sett.

Næringspolitikk

En nasjonal næringspolitikk forutsetter opprettholdelse av landsomfattende distribusjonsnett og import- og konkurransekontroll for å begrense handelskapitalens makt. EØS-avtalen pålegger derimot lik behandling av alle varer og lik behandling ved offentlige innkjøp. RV går inn for at det offentlige kjøper norske produkter, miljø-avgifter der det kan pålegges utenlandske varer (f.eks. unødvendig transport), kampanjer for norske produkter ol. Dette krever opphevelse av EØS-avtalen.

ARBEIDERKLASSEN PÅ DEFENSIVEN

Den bakenforliggende årsaken til massearbeidsløsheten er den teknologiske utviklinga og omstillinga innafor verdenskapitalismen. I et økonomisk system der suksessen måles i den smale stripa av totaløkonomien som kalles profitt, er det lite som skal til for at arbeidsplassene blir "ulønnsomme". Ikke nok med det - industrindeggelsene rammer også klart lønnsomme bedrifter når konsentrasjon av produksjonskapasiteten vil gi ennå høyere fortjeneste (det vi kaller "maksimal-profitt").

Det norske borgerskapet er ikke lenger så samarbeidsvillig som før. Skal de greie seg i konkurransen med de internasjonale monoplene, må de legge ned all ulønnsom produksjon. At det eventuelt kunne være samfunnsmessig lønnsomt å opprettholde arbeidsplassene, er dem totalt uinteressant. Det er kalde, kyniske regnestykker som ligger bak nedleggelsene av Viking-Askim, Nordiska Filt og ABB Transformer i Sarpsborg for å nevne noen eksempler.

Den aggressive offensiven borgerskapet fører mot arbeiderklassen forsterkes av arbeidsløsheten. Arbeidsløsheten setter den enkelte arbeider i en fortvilt situasjon og gjør det lettere å godta betingelser som en normalt ikke hadde funnet seg i. Toppløs-barene spekulerer hemningsløst i kvinneforakt og nedverdiger servitøryrket. Kontraktør-virkksomheten i bygg og anlegg har undergravd lønns- og tariff-forhold i en hel bransje. I handels- og service-næringene må titusener ta til takke med deltidsarbeid til 50-60 kr. timen. Skatteunndragelser og økonomisk kriminalitet brer seg.

Tendensen til å benytte mere overtid og "fleksibel" arbeidstid og erstatte egne ansatte med innleide folk, skyter fart. På Rosenberg Verft i Stavanger erfarer man akkurat dette når ledelsen vil si opp 150 folk og ta inn innleide med dårligere betaling. Begrunnelsen er skjerpet konkurranse med utlandet. Ledelsen ved SAS-hotellet måtte foreløpig trekke tilbake varselet om oppsigelse av minst 120 stuepiker m.m. Opinionsen ble for sterk for dem. Men de kan komme tilbake: SAS-hotellet hadde kalkulert med 87 innsparte millioner i året på å si opp en tredjedel av de ansatte og basere seg på innleide tjenester.

Den samme utviklinga skjer overalt: Elektrikerne i Oslo måtte blokkere arbeidene i Vassum-tunnelen ved Vinterbro i en uke for å stoppe useriøse firmaer som baserte seg på korttidsansatte. I Trondheim fikk murerne hindret at Kristiansten Festning ble restaurert ved hjelp av Arbeid for trygd. I en lang rekke bedrifter har fagforeningene tapt slike kamper. I hotell-bransjen finnes det eksempler på dobbelt så mange ekstrahjelpere som fast ansatte. Tollpost-streiken representerer bare toppen av isfjellet.

Omfordelingsprosess

Endringene i arbeidslivet kan karakteriseres som en omfordelingsprosess der verdier føres tilbake fra arbeid til kapital. Arbeiderbevegelsens posisjoner presses tilbake. Risikoen for markedsutviklinga og risikoen forbundet med å ha en produksjonskapasitet som ikke utnyttes hele døgnet, skal skyves over på arbeidstakerne. De må den i form av arbeidsløshet når bedriftene bare beholder

"kjernearbeidskrafta" (Tilsvarende "privatisering" i offentlig sektor), angrep på normalarbeidsdagen, arbeidstidsbestemmelser og lønnsnedslag. (Det siste kanskje spesielt innrettet på ungdom og lærlinge-lønner.)

Ideologisk blir disse angrepene bl.a. markedsført av det såkalte "Porter-prosjektet" etter Michael Porters bok "The Competitive Advantage of Nations" (1990). Boka bygger på et forskningsprosjekt som omfattet ti OECD-land. Sentralt står Porters ideer om at bedriftene skal konsentrere seg om kjerneoppgavene. Den norske varianten av prosjektet drives i samarbeid mellom Norges Handelshøyskole og et 25-talls større bedrifter. Deler av Porter-prosjektets ideer ligger forøvrig til grunn for Oslo-Byrådets melding om næringspolitikk (se neste kapittel).

Når bedriftene skal konsentrere seg om kjernevirksomheten, blir resultatet innleie av spesialiserte tjenester for å dekke mere perifere oppgaver. Mest kjent til nå ha vært praksisen hos større firmaer med å sette bort kantinedrift og renhold til eksterne byråer. Nå sprer dette seg over hele linja. I leiefirmaene og arbeidskraftfirmaene må arbeidsstokken reelt sett kunne reduseres og økes raskt. Derav følger angrepene på arbeidsmiljøloven og utvikling av arbeidskontrakter av typen "kom når vi har bruk for deg, få lønn for de timene du jobber". I hotell-bransjen blir f.eks. stuepikene ansatt på deltid på ulike tidspunkter på døgnet ("peak hours").

Den offentlige støtten som kanaliseres til grunderne gjennom etablerer-stipend og SND-banken, er ledd i å utvikle et helt sett av underleverandører, og dermed et ikke-regulert B-arbeidsmarked med lav lønn. Dette absorberer noe av den ledige arbeidskrafta. Ordningene medfører at staten tar over mye av risikoen for disse bedriftene. Dette er et bevisst alternativ i forhold til offentlig industri-reising etter tradisjonelle sosialdemokratiske styringsmodeller. En kan kanskje forstå at sentrale aktører som Gunnar Berge eller Finn Kristensen går inn for dette. Men det vil sikkert forundre enkelte at SV i Oslo tilsynelatende trykker Porter-skolen til sitt bryst.

Loverket svekkes

Borgerskapet har for tiden lagt breidsida til for å uthule Arbeidsmiljøloven. NHO krever bl.a. at oppsigelsesvern og overtidsbestemmelser svekkes. I diskusjonen foran den kommende lovrevisjonen har AP-regjeringa stort sett fulgt NHO's anvisninger. Den bebudede politiske streiken fra Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet mot svekkelsen av Arbeidsmiljøloven ble stanset etter press fra de politiske myndighetene.

Endringene i konsesjonslovgivningen som følger av EF-tilpasninga er også en trussel mot norske arbeidsplasser. AP-regjeringa har tatt lovendringene på forskudd. For dem har hensynet til å få utenlandsk kapital til Norge gått foran hensynet til sikringa av norske arbeidsplasser.

Kapitalmangel?

Argumentet for dette er at landet trenger ny risikokapital. Det norske kapitalmarkedet ble "tørrelagt" etter bank-krisa, UNI-skandalen og valuta-svingningene. Det oppleves sikkert etterhvert som en forslitt frase når RV roper på den styrtrike norske staten hver gang vi trenger penger til et godt formål. Allikevel er det et poeng at mens offentlig forvaltning disponerer 400 milliarder kr., er statskassens netto utestående fordringer på ialt 167 mrd. "Statskassens finansielle stilling vil derfor være god ved inngangen til 1993" (regjeringens forslag til nasjonalbudsjett).

Hvis vi så ser på den private kapitalen Norge, finner vi f.eks. at livsforsikringsselskapene har en forvaltningskapital på 178 mrd kr og skadeforsikringsselskapene 32 mrd. Av hensyn til forsikringstakerne er det satt et "tak" på hvor stor del av denne kapitalen som kan plasseres i aksjer. En kan selvsagt diskutere om den gjeldende 20%-grensen er for streng. Men faktum er at forsikringsselskapene ikke har benyttet mer enn halvparten av kvoten sin. Aksjemarkedet går dermed glipp av 20 milliarder i risiko-kapital. I stedet plasseres pengene i rentebærende papirer. Ved årsskiftet 91/92 var det registrert obligasjoner for 274 mrd kr gjennom Verdipapirsentralen, og det såkalte sertifikat-markedet var på 62 milliarder.

Det er m.a.o. ikke sant at Norge mangler kapital. Derimot har AP gitt opp å "styre" kapitalen:

"Jeg registrerer at hverdagen er full av problemer....Vi kan ikke gå inn i enhver bedrift og redde dem. Det er godt mulig at mange av disse bedriftene ikke har livets rett. Det er normalt at noen kommer - og noen går." (Næringsminister Finn Kristensen, Dagens Næringsliv 17. oktober 1992.)

Konsesjonsskandalene står derfor i kø. Tandberg Data kan bli den neste.

-
- RV's krav: - Nei til uthuling av Arbeidsmiljøloven!
- Forby kontraktørvesenet
- Lovforbud mot toppløservering
- Forbud mot utleie av arbeidskraft. Bedriftene må ansette egne folk.
- Krav om tariffavtale ved alle offentlige anbud
- Gjenopprett konsesjonslovgivning mot utenlandske eiere! Stans utflagging av norske arbeidsplasser!
- Statlig industrireiseing!

RV's viktigste krav for å stanse massearbeidsløsheten er NEI TIL EF OG EØS, forsvar norsk sjølråderett!

SYSSELSETTINGSPOLITIKKEN I OSLO

Fra 1984 begynte folkemengden i Oslo å øke igjen. Veksten er større enn gjennomsnittet for landet som helhet. Samtidig synker antall arbeidsplasser. I 1987 var det registrert 362.100 sysselsatte med arbeidssted i Oslo. I 1992 var dette tallet redusert til 333.000. På fem år mistet byen altså hele 30.000 arbeidsplasser!

Allerede i 1987 hadde vi fått en dramatisk nedgang i industriarbeidsplasser i Oslo. Også varehandelen hadde gått tilbake. Fra slutten av 80-tallet kom i tillegg nedgangen i sysselsettinga i forretningsmessig tjenesteyting og bank/forsikring. I samme periode reduserte Høyre-Byrådet antall årsverk i kommunen med 5.000. I 1990 gikk 4.000 arbeidsplasser tapt i Oslo-industrien. I 1992 forsvant 2.100 mot 6.200 for landet som helhet.

Arbeidsløsheten i Oslo var ved utgangen av april 1993 kommet opp i 5,9% mot 5,6% for landet forøvrig. Oslo passerte landsgjennomsnitt i arbeidsløshet allerede i 2.kvartal 1990. I tillegg til nesten 6% helt ledige kommer 2,5% på ulike former for tiltak. Tilsammen utgjør dette rundt 20.000 arbeidsløse.

Men nå har jo byen mistet 30.000 arbeidsplasser, så hvor er det blitt av de siste 10.000? Noen har vært pendlere fra andre kommuner eller de har flyttet med bedriften ut av byen. Men de fleste har havnet utenfor arbeidsstyrken som studenter, uføretrygdede eller hjemmeværende. Mange tidligere sysselsatte sitter altså for tiden på overfylte forelesningssaler på Blindern. Andre har fått stemplet "ikke egnet arbeidskraft" og lever av skrumpende offentlige pensjonsytelser. I tillegg har vi fått en begynnende "kvinnene tilbake til kjøkkenbenken"-bevegelse.

Hva gjør AP/SV-Byrådet?

Byrådets politikk for de arbeidsløse kan oppsummeres med ett ord: tiltak. I 1993 henter Byrådet ut 760 statlige millioner kroner i ulike former for arbeidsmarkedstiltak i Oslo i offentlig og privat virksomhet. De skulle gjerne hatt mer og ønsker større råderett over bruken av pengene. Men som kjent blir det ikke flere arbeidsplasser av tiltak. Snarere tvertimot fører tiltak til fortrenning av ordinært arbeid:

- * Fellesforbundet i Oslo har registrert en rekke tilfelle av grove brudd på retten til tariff-festede arbeidsplasser. I stedet for å gi oppdrag til entrepenører, håndverkere og andre som utfører tjenester som kjøpes inn, bruker kommunen "gratis" arbeidskraft i form av sysselsatte.
- * Utdanningsvikariater fungerer i enkelte tilfelle på samme måte: Dersom fast ansatte i kommunen søker utdanningsvikariat, vil arbeidsløse som kommer inn for å erstatte vedkommende, fortrenge andre midlertidig ansatte som kunne ha fått forlenget sin kontrakt. De midlertidig ansatte står jo ikke øverst på lista over folk som skal på tiltak på Arbeidskontoret!

Formelt skal alt arbeid som utføres av personer på sysselsettings-tiltak være av ekstra-ordinær karakter, dvs. ikke være planlagt prioritert på de kommunale budsjettene. Når bydelsadministrasjonene så får sine budsjetter barbert blir flere og flere oppgaver å betrakte som "ikke-ordinære". Det gjelder f.eks. vask av skolebygninger og rehabilitering av offentlige bygg. Arbeid som kunne vært utført av fagfolk, erfarne renholdsbetjenter og håndverkere, blir satt bort til tilfeldig sysselsatte, til lønn under tariff. Slik bidrar AP/SV-Byrådet til å undergrave lønns- og arbeidsvilkår for arbeiderklassen i Oslo. I Oslo Bystyre og i Bydelsutvalgene er det bare Rød Valgallianse som har stemt konsekvent mot denne praksisen. For 750 mill kr. kunne kommunen ha ansatt 3.500 personer på ordinær lønn.

Sosialklientene

En særegen vri i det "sosialistiske" Byrådets sysselsettingspolitikk er pålegget til bydelene om å bruke deler av sosialhjelpa til arbeidsmarkedstiltak. Alle arbeidsledige er pliktige til å ta imot en tiltaksplass. For sosialklienter er det innført en ytterligere innskjerping. De kan bli pålagt et vilket som helst "høvelig arbeid" etter sosialkontorets/bydelsadministrasjonens forgodtbe-
finnende (f.eks. gratis arbeid i frivillighets-sentralene) som betingelse for stønad. Evt. mot et symbolsk oppmuntrings-tilskudd som "betaling".

I virkeligheten innføres dermed tvangsarbeid for sosialklienter på minimale lønnssetninger. Det undergraver kommunale tariffavtaler og skaper et B- eller C-skikt i arbeiderklassen. Poenget er ikke som "anti-snillisten" Rune Gerhardsen påstår at sosialklientene ikke vil arbeide. Hovedproblemet i dagens samfunn er at det ikke finnes arbeidsplasser nok, og at arbeidsløshet og gjeldskrise skaper sosialklienter.

"Rullerende arbeidsløshet"

Praksis viser at AP/SV-Byrådet ikke har tenkt å utfordre AP-regjeringas linje i arbeidsløshetsspørsmålet. De har i stedet stilt villig opp for den filosofien som ligger bak sysselsettings-tiltakene: å rullere arbeidsløsheten. På denne måten minskes antall langtidsledige, mens antall arbeidsløse er like stort som før. (Denne målsettinga innrømmes rett ut av fungerende kontorsjef i Arbeidsdirektoratet, Sindre Festø, i et intervju i Klassekampen 1. juli.)

Sysselsettingstiltakene i Oslo fungerer da også sånn: Vi setter baker Hansen og bankmann Olsen som har gått arbeidsløse til å reparere barnehagen. Så får det heller medføre at snekker Nilsen og maler Jensen må stille seg i arbeidsløshetskøen!

I Bystyremelding nr. 2 1993 om Kommuneplan-arbeidet slår Byrådet fast at det er Staten som har ansvaret for sysselsettingen, og at arbeidsmarkedsetaten har ansvaret for de arbeidsløse. Kommunens hovedstrategi er å utnytte de statlige midlene til arbeidsmarkedstiltak fullt ut. De som har stemt SV i Oslo i håp om at det vil skje noe med arbeidsløsheten, har altså forregnet seg stygt!

Næringspolitikk

I Bystyremelding nr. 1 for 1993 om næringspolitikken i Oslo slås det fast at kommunens ansvar og oppgave er å legge forholdene slik til rette at bedriftenes evne og mulighet til verdiskapning og utvikling av sikre arbeidsplasser blir best mulig. "Det er ikke aktuell politikk fra Oslo Kommunes side å involvere seg, direkte eller indirekte i næringsvirksomhet, eller å gi selektiv støtte av økonomisk karakter til private bedrifter."

I denne bystyremeldinga slås det ellers fast at bygg/anlegg, finans, varehandel, næringsmiddelindustri og grafisk har ledig kapasitet. Veksten skal istedet komme innafor maritim virksomhet, medisin og farmasi, bioteknologi, vannkraft (teknologi og kunnskap), telekommunikasjoner, data og reiseliv/opplevelse. Men når det gjelder konkrete prosjekter kan Byråd Per Klaussen og resten av kommuneledelsen ikke vise til noen ting.

Byrådets ambisjoner går mer i retning av å legge forholdene til rette for næringslivet. Oslo ska! bli et attraktivt service-senter for storkapitalen. De har bl.a. gitt ut en reklamebrosjyre på engelsk for å lokke utenlandske investorer til Oslo. Med den internasjonale konkurransen som kommer nå, jfr. EØS-avtalen, vil vi få se virkningene av dette: Kommunen legger forholdene til rette for økt konkurranse og utenlandske oppkjøp av norske bedrifter. Resultatet blir flere arbeidsløse. Dette er Oslo-varianten av SV's "seriøse kapitalisme".

Nå satser riktignok Byrådet spesielt på å legge forholdene til rette for høyteknologiske bedrifter, "kunnskapsbasert industriproduksjon". De vil stimulere kompetanse-oppbygging, satse på samarbeid med grunderne og forskningsmiljøene, bygge ut ulike bydelsentra (eks. Nydalen og Gaustadbekkdalen) og "næringskorridorer". I tillegg vil de påvirke rammebetingelsene for næringslivet (skatt, avgifts- og distriktpolitikk) og styrke tilgangen på risikokapital fra Statens Nærings- og Distriktsutviklingsfond. Dette vil muligens gi noen arbeidsplasser for høytlønte ingeniører og konsulenter og rådgivere for grunderne. (Det er grunn til å tro at det er flere arbeidsplasser i å følge opp og administrere ordninga med etablerer-stipend, enn det blir arbeidsplasser i de nye bedriftene.) Men det store flertallet, spesielt kvinnene i offentlig og privat tjenesteyting, er like langt. AP/SV-Byrådet har f.eks. ingen planer om å øke sysselsettinga i Oslo Kommunes egen virksomhet.

Sammenholdt med planene om reduksjon av antall ansatte i statlige etater (som er relativt betydelig i Oslo), vil dette gi den samme tendensen her i byen som i landet forøvrig: arbeidsløsheten kommer til å øke ytterligere.

OSLO-LEDIGHETEN

Ifølge arbeidsmarkedstatistikken har arbeidsløsheten i Oslo utviklet seg slik fra juni 1991 til mai 1993:

Helt ledige:	Juni 1991	Mai 1993
Tekn.vit.hum.arb.	2344	2517
Administrasjon	394	498
Kontor	987	1270
Handel	1482	1870
Transport	727	806
Bygg/anlegg	878	905
Laste/losse	768	503
Industri	1784	2013
Hot.rest.	998	660
Service	1072	1658
<u>Andre</u>	<u>886</u>	<u>1146</u>
Sum:	12320 (5,1%)	13846 (5,5%)
På tiltak:		
Ordinære tiltak:	1746	5077
<u>Attføringstiltak:</u>	<u>849</u>	<u>1166</u>
Totalt	14915	20089

Arbeidsløsheten gikk ned fra 5,9% i april til 5,5% i mai. Dette kan være en liten tendens, men mai har vanligvis den laveste arbeidsløsheten i løpet av året. Vi kan derfor forvente at tallene vil være på samme nivå eller høyere utover sommeren og høsten. (Første uka i juli ble det da også registrert 5.000 nye arbeidssøkere her i landet, hovedsaklig skoleelever og studenter som er ferdig med utdanning og vil ut i arbeidslivet.)

En kan ellers lese seg til en masse informasjon av denne statistikken:

- * Arbeidsløsheten øker innafor handel og kontor, fra 2470 til 3140. Her er det både bankkrise og effekten av de store kjøpesentrene som slår inn.
- * Byen har 2000 arbeidsløse industriarbeidere og 900 arbeidsløse bygningsarbeidere. Bygg og anlegg er imidlertid utsatt for store sesongmessige svingninger: I vinter var det 1150 arbeidsløse i bransjen. Det samme var det vinteren ifjor. Når Ringnes i løpet av høsten og vinteren flytter til Gjelleråsen, vil nye 200 industriarbeidere legges til statistikken.
- * Hotell og restaurant ser ut til å ha fått et plutselig opp-sving. Helt fram til april -93 har arbeidsløsheten her ligget mellom 1.000 og 1.200 personer. Nedgangen skyldes dels sesongmessige svingninger, dels ekstra-ordinære sysselsettingstiltak overfor langtidsledige.

Hotell- og restaurant er forøvrig en av bransjene med høyest arbeidsløshet (rundt 10%). Liberale åpningstider og skjenkebestemmelser har altså ikke ført til flere arbeidsplasser. Snarere tvertimot har den sterke konkurransen ført til høy arbeidsløshet. Ifølge Arbeiderbladet 7.juli i år har det hittil på 90-tallet vært 250 konkurser i denne bransjen i byen!

Tiltaksplassene

Byrådet ser ut til å ha lyktes i sin målsetting om å dra ut sysselsettingsmidler fra Staten. Antall helt arbeidsledige har en moderat økning i perioden, mens antall personer på tiltak er mer enn fordoblet.

Slik pynter de på statistikken.

Langtidsledige

I mai var det 6910 personer som hadde vært arbeidsløse i mer enn et halvt år. De utgjorde ca halvparten av de helt arbeidsledige. 25% av de ledige har vært arbeidsløse mer enn 52 uker.

Innvandrerne

Samme måned var 2591 av de helt ledige fremmedspråklige, mens 1407 var på tiltak. Det utgjør tilsammen i underkant av 25% av samtlige ledige. M.a.o. er hver 4. arbeidsløs innvandrer.

Ungdomsledigheten

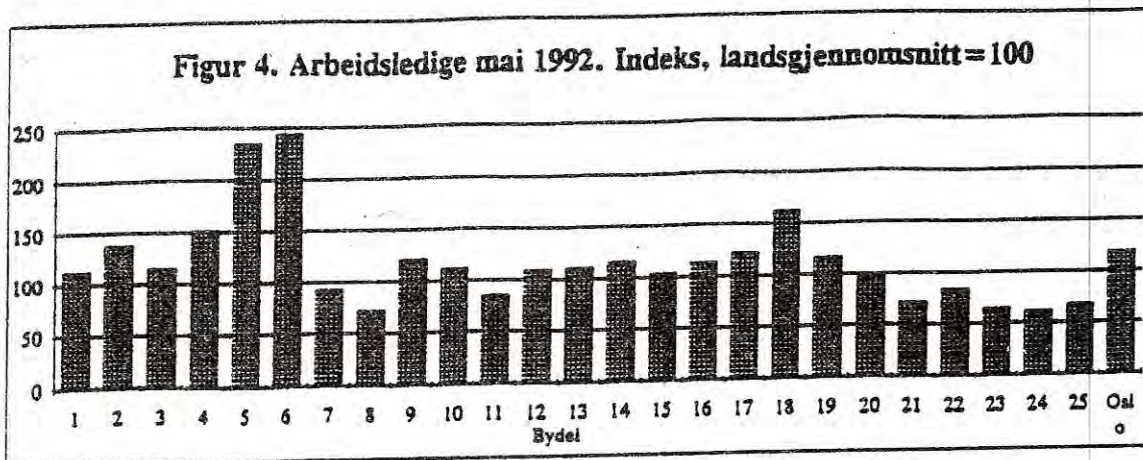
I arbeidsmarkedsstatistikken omfatter "ungdomsledigheten" personer mellom 16 og 20 år. I Oslo var dette i mai 285 personer, eller 2,4% av alle helt ledige. For Oslo/Akershus (felles statistikk) utgjør imidlertid aldersgruppen 20-24 år 17% av de ledige og gruppen 25-29 år 20%. Det er følgelig et stort antall yngre personer som etter endt utdanning går rett inn i arbeidsløshetskøen. Mange av dem vil ikke ha krav på dagpenger fordi de ikke har hatt inntektsgivende arbeid.

Kvinneledigheten

Arbeidsløsheten er mindre blant kvinner (4,0%) enn blant menn (6,9%). Oppsigelser av kvinner f.eks. i bankvesenet skjer i yrkesområder der det fortsatt har vært en viss tilgang på nye arbeidsplasser. Situasjonen er motsatt for f.eks. ufaglærte menn i Oslo-industrien. Vi kan derimot regne med en større kvinneandel blant de uregistrerte arbeidsløse. Personer uten tidligere inntekt, f.eks. hjemmeværende kvinner, har ikke rett til dagpenger. Det er derfor liten hensikt i å melde seg arbeidsledig. Videre er flertallet av de deltids-ansatte kvinner. De indirekte virkningene av arbeidsløshet som dårligere lønns- og arbeidsvilkår slår kraftigst ut blant deltidsansatte.

Oslo-ledigheten som østkant-fenomen

Fra Bystyremelding nr.2 1993 har vi hentet denne figuren:

Landsgjennomsnitt: 4,9% - Oslo: 5,8%

Vi ser at Oslo-ledigheten er størst i indre by (bydel 1-6), Søndre Nordstrand (9) og Grorud-dalen (16-Furuset, 17-Stovner, 18-Romsås, 19-Grorud). Grunerløkka/Sofienberg (5) og Gamle Oslo (6) har den høyeste arbeidsløsheten i landet (rundt 12%).

De samme bydelene har en lavere søking til høyere utdanning enn gjennomsnittet. Gamle Oslo ligger på bunn med under 60% av 16-18-åringene i videregående skole. Dette er samtidig bydeler med høy innvanderandel. Alt tyder på at vi står overfor en hel generasjon med innvandrerungdom bokstavelig talt uten framtid.

Situasjonen er alvorlig. I juni foreslo en koalisjon av FrP, SV og Aune-lista opprettelse av "Tiltakssone" i Oslo Øst. Forslaget er under utredning i Kommunal- og Arbeidsdepartementet.

Ledigheten rammer innvandrere fra 3.verden

Av fremmedspråklige ledige i Oslo/Akershus for mai 1993 hadde 48% asiatisk statsborgerskap, 20% var afrikanere, 6% kom fra Latin-Amerika og 24% var ikke-nordiske europeere.

Oslo har registrert rundt 49.000 utenlandske statsborgere og ca 4.000 arbeidsløse fremmedspråklige. Dersom vi går utfra en yrkesaktivitet blant utenlandske statsborgere på 60% tilsier dette en arbeidsløshetsprosent på 13,5%. Dersom bare halvparten av de utenlandske statsborgerne er arbeidssøkende, blir prosenten ledige 16,3.

FRAMSKRIVING AV OSLO-LEDIGHETEN

Det er vanskelig å spå, særlig om framtiden. Når det gjelder spørsmålet om hva slags arbeidsløshet vi kan forvente oss i Oslo i årene framover, er det spesielt to usikkerhets-momenter. Det ene knytter seg til EF og EØS. Hvor stort utslag vil dette få? EF-tilhengerne påstår at EF vil få fart på næringslivet og dermed gi grunnlag for økt vekst. Vi som er motstandere, sier tvertimot at det vil få dramatiske virkninger på sysselsettingssituasjonen.

Men nå er det jo ikke sikkert at vi kommer med i EF. EØS-avtalen har heller ikke trådt i kraft. Vi har derfor i denne analysen valgt å legge oss på et minimums-nivå: Konkurransereglene i EØS blir satt ut i livet av landets myndigheter. Nedenfor har vi forsøkt å beregne de negative virkningene av dette.

Internasjonale konjunkturer

Den andre usikkerhetsfaktoren knytter seg til de internasjonale konjunkturerne, valutakurser, handelsbalanse med utlandet osv. Det kan gå begge veier med påfølgende negative eller positive virkninger for sysselsettingen. Det er store volumvariasjoner i systemet. Den brått stigende massearbeidsløsheten i Finland (500.000) kan ikke skyldes teknologisk utvikling alene. Norge kan ha nådd bunnen i en konjunktursyklus slik at vi vil oppleve en midlertidig utflatning av arbeidsløshetskurven, før det igjen kommer et ras.

Videre vil tilgangen på arbeidskraft, og særlig økt befolkning, av seg sjøl normalt frambringe nye arbeidsplasser. Krisen i økonomien begrenser allikevel disse mulighetene. Det knytter seg også usikkerhet til andre bevegelser i arbeidsstyrken. Folk flytter mellom arbeidsmarkedet, utdanning, trygd og pensjon osv. Bl.a. blir de fleste rasjonaliseringskampanjer, både i privat og offentlig sektor, gjennomført med førtidspensjonering av de eldste arbeidstakerne. Disse arbeidsplassene forsvinner ofte for godt.

Når vi allikevel har valgt å gå inn i slike beregninger, er det for å anskueliggjøre dimensjonen i den arbeidsløsheten vi står overfor. Hensikten er å vise hvorfor de sittende politiske myndigheter fortsatt vil være ute av stand til å gjøre noe vesentlig med sysselsettings-situasjonen med den rådende økonomiske politikk og med det nåværende politiske system.

Arbeidsstyrken

I Oslo var det i 1990 gjennomsnittlig 77% av ungdommen mellom 16 og 18 år som gikk videregående skole, mot 83,1% for landet som helhet. I aldersgruppen 19-24 år var andelen studenter 18,2% mot 18,7% for landet. Statistisk Årbok angir at 50,3% av Norges 19-åringer tok en eller annen skole eller utdanning. På 24-årstrinnet har prosenten gått ned til 23,7. Oslo har i 1993 19.200 personer i aldersgruppen 15-19 år og 20.000 i aldersgruppen 10-14.

Utfra disse opplysningene kan vi beregne antall nye arbeidssøkende ungdommer innen år 2000. Vi kommer til rundt 16.000.

Fra dette må vi trekke avgang fra arbeidslivet p.g.a. alder. Oslo har 23.300 personer i aldersgruppen 65-69 år og 21.000 i aldersgruppen 60-64. Gjennomsnittlig yrkesaktivitet i aldersgruppen 60-66 år er 48% på landsbasis, i aldersgruppen 67-69 år 15%. I tillegg til disse årsgruppene kommer avgang p.g.a. slitasje og sykdom blant yrkesdeltakere under 60 år.

Utfra dette har vi beregnet en total avgang p.g.a. alder på 20.000 innen år 2000. Dette gir en netto i arbeidsstyrken på - 4.000. Dette tallet vil imidlertid motveies av personer under utdanning på universitet og høyskoler i Oslo som etter endt utdanning vil melde seg arbeidsløse her. I 1993 er det 32.000 studenter ved Universitetet i Oslo og rundt 20.000 på andre høyskoler. Innen år 2000 vil over 3/4 av disse ha fullført utdanningen. Dersom 25% av disse søker jobb i Oslo, vil byen ha fått 10.000 nye arbeidssøkende. Byen får altså en faktisk tilvekst i arbeidsstyrken på 6.000 personer.

Tilflytting

Det er flere som flytter til Oslo, enn ut av byen. Det er vanskelig å beregne hvor mange nye arbeidssøkende som kommer hit. Vi setter dette til 1.000 personer, tilsvarende 5% av avgangen i landbruks-sektoren i perioden.

Statsbedriftene

Hvor stor andel av avgangen i statssektoren Oslo vil måtte tåle, krever en grundigere oversikt enn det vi er i stand til å presentere her. Vi kan ihvertfall si følgende:

Televerket kjører en knallhard kampanje og reduserer totalbemanninga på landsbasis fra 14.800 til 10.700 årsverk innen utgangen av 1995. Inklusiv deltidsansatte omfatter dette rundt 4.900 personer. En del overtallige førtidspensjoneres, andre er overført til egne driftsenheter ("Televerket Nye Muligheter"). I Oslo omfatter dette 570 personer. De skal overflødiggjøre seg sjøl over tid. Ytterligere rasjonaliseringer er varslet av Televerksledelsen. En nedgang på 6-700 ansatte innen år 2000 vil dermed være et minimum med mindre fagforeningene greier å slå framstøtene tilbake.

Postvesenet med 31.000 ansatte på landsbasis skal avgi 400 årsverk pr. år fram til 1995. I Oslo kan 500 arbeidsplasser ryke i Postgirotjenesten p.g.a. innføring av ny teknologi. Ny sorteringsmaskin i brevavdelingen vil etter ledelsens anslag rasere 300 arbeidsplasser. Det gjenstår å se dette i praksis. Når det gjelder evt. nedleggelse av filialer og rasjonalisering i skranketjenesten motvirkes dette av økt oppdragsmengde. Totalt sett vil bortfall av 800 arbeidsplasser i løpet av en 6-7 år være et realistisk anslag.

NSB gjennomfører en tilsvarende rasjonaliseringsprosess med en avgang på 2-300 årsverk pr. år. I tillegg til dette kommer rasjonalisering i øvrige statlige etater samt mulig framtidig flytting av institusjoner ut av byen.

Innvandringen

32% av de utenlandske statsborgerne i Norge bor i Oslo. Nå forsøker myndighetene å spre asylsøkere og flyktninger utover landet. Etter en tid vil mange flytte til Oslo-regionen. I tillegg kommer en begrenset familie-gjenforening. Vi anslår at Oslo får en 20%-andel av innvandringen totalt sett. Det skulle gi 1.500 nye arbeidssøkende innen år 2000. (Alle innvandrerne er ikke i yrkesaktiv alder.)

Utdanning

Universitet og høyskoler i Oslo har sprenget kapasitet. De absorberer 35 % av landets studenter. La oss si at Oslo vil fortsatt kunne ta rundt 25% av framtidig kapasitetsøkning. Hvor mange av disse som evt. ellers ville ha søkt arbeid i Oslo, er imidlertid umulig å si eksakt. Vi anslår dette til 3.000 personer.

Bygg og anlegg

Boligbygginga i Oslo er i fritt fall. I perioden jan - mai 1993 ble det igangsatt 193 boliger mot 342 i 1992 og 1206 i 1991. Oslo har nå under 4% av boligbyggingen i landet mot 11% i 1990. Derimot øker byggevirksomhet til annet enn bolig igjen, men nivået er under det byens andel av befolkninga skulle tilsi. Det er overskudd på kontorarealer i Oslo, og det er grenser for hvor mange nye næringsbygg byen trenger. Lavere rente kan imidlertid igjen føre til oppgang i byggebransjen.

Vi er optimistiske og anslår at halvparten av de ledige i bygg og anlegg vil bli sysselsatt i Oslo og på Gardermoen de nærmeste årene. Det gir 500 nye arbeidsplasser.

Oslo Kommune

I 1993-budsjettet for Oslo Kommune regnes det med en nedgang i antall årsverk på 175. Tiltaksplassene gjør det videre unødvendig for kommunen å ansette nye folk. Evt. behov for bemanningsøkning kan løses ved omplassering av "overtallige" fra en etat til en annen. På den andre siden vil det bli umulig for AP/SV-Byrådet å forsvare en fortsatt nedgang i antall sysselsatte politisk sett. Vi tror derfor at nedgangen vil begrense seg til "naturlig avgang" på et lavt nivå, kanskje 500 personer de neste 6-7 årene.

Oslo-industrien

Vi kan forvente fortsatt sysselsettingsnedgang i Oslo-industrien. Den harde konkurranse-situasjonen vil tvinge bedriftene til fortsatte rasjonaliseringer. Eventuell vekst i markedet blir forsøkt tatt ut i økt produktivitet. De bedriftene som overlever, vil derfor med få unntak tendere til å ha samme antall ansatte som idag. Noen vil gå klart tøffere tider imøte.

* Ringnes mister 2-300 arbeidsplasser i forbindelse med flytting til Gjelleråsen (Nittedal) i 93/94. Dersom boks-emballasje skulle erstatte gjenbruksflasker av glass eller plast, går ytterligere 200 arbeidsplasser tapt.

* Denofa-Lilleborg vurderer framtida til såpepulver-produksjonen. 40-50 arbeidsplasser kan gå tapt. Fra før er toalettsåpe-produksjonen utflagget. På sikt står hele bedriften og 3-400 arbeidsplasser i fare.

* På Tandberg Data er alle bedriftsklubbens 800 medlemmer usikre etter oppkjøp fra utenlandske interessenter. Mest usikker er framtida for de 200 arbeidsplassene på Lørenskog. Skjermproduksjonen går med underskudd og forsøkes i sommer å bli solgt ut.

* I grafisk industri har Fabritius mistet 2 av bærebjelkene for driften - trykking av telefonkatalogen og Motor, Forenede Trykkerier skal gjennom en fusjons- og flytteprosess osv. Ny teknologi, f.eks. i de store avisene, og hardere konkurranse presser bransjen hardt. Her har fagforeningene forsøkt å ligge i forkant av utviklingen med omfattende opplæringsvirksomhet for arbeidsløse medlemmer. Med mindre det oppstår uforutsette begivenheter burde totalavgangen de nærmeste åra neppe bli større enn 100-200.

* Idun-Gjærabrikken kan ryke p.g.a. EØS-avtalen og GATT-forhandlingene. (Bortfall av beskyttelses-toll for gjær.) Oslo mister isåfall nye 100 industriarbeidsplasser.

* Vinmonopolet skal redusere totalbemanningen med 130 årsverk på landsbasis. Oslo-regionens andel av dette vil bli i størrelsesorden 50-100. 300 produksjonsarbeidere og 150 funksjonærer ved hovedanlegget på Hasle går en tøff tid i møte dersom EØS-avtalen medfører opphevelse av det norske sprit- og vin-monopolet. Værst rammet blir allikevel de flere hundre ansatte på pol-utsalgene. Eventuelle private vin-utsalg vil bare absorbere en del av dette. Produksjonsanlegget vil i en slik konkurranse-situasjon antakelig kunne opprettholdes, men med et langt lavere volum og tilsvarende tap av arbeidsplasser. På kort sikt vil en evt. overgang til en større andel engangsemballasje også ramme arbeidsplassene på polet.

* Fellesmeieriet taper årlig 2% markedsandeler i forhold til andre drikkevarer (eks. brus og kaffe). De vil derfor snarere møte mannskapsreduksjoner enn tilsettinger. EØS-avtalen vil medføre import av melk og andre meieri-produkter. Hvis slike varer slår an i markedet, vil det true mange arbeidsplasser. Meieri-sektoren er også truet av grossist-leddet og Rema/Rimi som vil ta over distribusjonen selv. Fellesmeieriet har 350 ansatte idag. De er neppe fler enn 300 i år 2000.

* Freia har fått nye eiere (Phillip Morris) som stiller knallharde krav til produktiviteten. Freia har 1100 ansatte idag. De er neppe 1000 om 6-7 år.

* Kværner derimot øker sysselsettingen p.g.a. bedre markedsutsikter. Sannsynligvis vil de tilsammen ansette mer enn 100 personer de kommende årene.

* Slakterier, bakerier, teko m.fl. kommer til å møte økt konkurranse. Vi anslår nedgangen i antall arbeidsplasser til 200.

Transport

De store spedisjonsfirmaene i Norge kan komme til å flagge ut trailerne sine p.g.a. års- og investeringsavgiftene. Transportsektoren er unntatt fra loven mot sosial dumping i EØS. Det vil derfor være fullt mulig for utenlandske sjåførere å kjøre i Norge, uten å følge norske avgifts- og arbeidsmiljøbestemmelser. Det gir dem et konkurransefortrinn som kan true norske arbeidsplasser.

Flere store transportfirmaer er lokalisert i Oslo. De legger nå om driften i retning data-styrte terminaler og container-frakt. Rasjonaliseringsgevinsten her og konkurransen med utlandet vil føre til avgang. På den andre siden vil økt godsmengde motvirke dette noe. Men samtidig har transportsektoren overkapasitet pr. idag. Vi tror dette kan gi en nedgang i antall arbeidsplasser i størrelsesorden 50-100 personer.

Næringslivet forøvrig

Finanssektoren kommer sannsynligvis til å øke igjen. Bank-krisa er over. Større bruk av automatisk betalingsformidling absorberer imidlertid en del av veksten. Varehandelen vil neppe sysselsette flere. Økt omsetning i de store kjedebutikkene og på bilbaserte kjøpesentra river vekk kundegrunnlaget for de små og mellomstore forretningene i Oslo sentrum. Det er overetablering i varehandelen i byen.

Derimot vil Byrådets satsing på reiseliv/opplevelse og høyteknologiske "nisjebedrifter" helt sikkert gi uttelling i løpet av noen år. Vi velger å være svært optimistiske og beregner disse faktorene til en positiv netto tilvekst i antall arbeidsplasser på inntil 4.000 innen utgangen av tiåret.

Oppsummering

Summerer vi alle disse faktorene, får vi følgende regnestykke:

Dagens arbeidsløshet	- 20.000	Økt utdanningskapasitet	3.000
Økt arbeidsstyrke	6.000	Bygg/anlegg	500
Tilflytting	1.000	Næringsliv forøvrig	4.000
Avgang i staten	1.500	Fortsatt ledige	24.000
Avgang i kommunen	500		
Innvandring	1.500		
Industrinedleggelse	1.000		
Sum	31.500		31.500

Konklusjoner

* I år 2000 vil ledigheten i Oslo ha gått noe opp, mens den i resten av landet har økt kraftig. Oslo-ledigheten vil fortsatt ligge på et nivå som tilsier at de politiske krisetendensene vil være like sterke. Ledigheten i manuelle yrker vil øke mest. I likhet med Østfold vil byen ha et "sosialt problem" av en type og størrelse som stort sett er ukjent i resten av landet: nemlig at en hel klasse blir gående halvt ledig. Frustrasjonene vil derfor bli rettet mot AP/SV i byen i sterkere grad enn idag.

* Et norsk EF-medlemsskap med påfølgende "tilpasning" av nivået på arbeidsløsheten tilsier en arbeidsløshet i Oslo på 40.000. Sannsynligvis ville dette slå hardere ut i Akershus enn i Oslo. (Det er ikke så mange flere industribedrifter igjen å konkurrere helt ut etterat EØS-avtalen har virket en stund.) Evt. nedskjæringer i offentlig sektor kan imidlertid peke i retning av en mulig arbeidsløshet på 30.-35.000 personer.

(Det finnes også forskere som mener at EØS-avtalen vil slå hardere ut i Oslo enn i resten av landet. Med så liten verdiskapning som skjer i byen, blir Oslo ekstra sårbar for hardere konkurranse. Samtidig med at det er en bevegelse fra distriktene mot Oslo-regionen vil vi få en bevegelse fra Oslo til Bryssel. EF-hovedstadens posisjon som administrativt senter vil trekke bedrifter, lobbyister, konsulenter osv. til seg. Som perifer hovedstad i Europa kan Oslo miste mye av sin rolle idag.)

* Oslo's relative styrking i forhold til resten av landet skyldes byen status som administrativt, politisk og utdanningsmessig sentrum i landet. Dette vil prege næringsstrukturen sterkere i åra som kommer. Oslo's betydning som industriby er slutt. Når industri og andre arbeidsmuligheter for de ufaglærte forsvinner, øker de sosiale problemene i byen. Det samme gjør muligheten for politisk opprør.

RV's krav: - Gjenreis Oslo-industrien
- Stopp oppsigelsene i offentlig sektor - gjenansett de oppsagte!

ARBEIDSLØSHETSTRYGD M.M.

Dagpenger

Arbeidsløshetstrygden er 2 promille av fjorårets inntekt utbetalt som dagpenger 6 dager i uka. Inklusiv feriepenger blir dette omregnet på årsbasis 68% av tidligere inntekt. Det blir ikke beregnet dagpenger av lønn høyere enn 6 x Folketrygdens Grunnbeløp. 6G er for tida ca 230.000. Har du tjent mer, vil lønnsnedslaget ved arbeidsløshet bli på mer enn 32%.

-
- RV's krav: - Dagpengene økes til 3 promille (90% kompensasjon) (se Oslo RV's Kommunevalgsprogram)
- "Taket" på beregningsgrunnlaget må heves til 8G (308.000 kr.)
-

80-ukers-regelen

Etter 80 uker stanses utbetalinga av arbeidsløshetstrygden i 13 uker. Deretter begynner en ny 80-ukersperiode å løpe, men nå er dagpengene redusert med 10%. (Det finnes en del unntak fra denne regelen, bl.a. er det ingen 80-ukers-regel for personer over 64 år.)

-
- RV's krav: - Fjern 80-ukers-regelen. Beregningsgrunnlaget for dagpenger skal ikke forringes ved langvarig ledighet.
-

SKAP-ordningen

SKAP (Skap Kommunale ArbeidsPlasser) er navnet på sysselsetings-tiltakene i kommunal regi. SKAP er en videreutvikling av "Arbeid for trygd" som raskt ble politisk betent. Staten overfører 12.000 kr. i måneden pr. arbeidstaker som blir satt på tiltak. Personer på tiltak får utbetalt 85% av tariff lønn. Det gir mellom 9.551 kr. og 12.750 kr. måneden gradert etter kompetanse og alder.

KAJA

KAJA (Kompetanse, Arbeidstrening og Jobbskaping i Arbeidslivet) skulle avløse SKAP og andre ordninger fra 1.juli i år. KAJA er resultatet av Orskaug-utvalgets innstilling. Bidraget fra Staten til kommunene er 12.750 kr. måneden pr. arbeidsplass.

Norsk Kommuneforbund har beregnet at kommunene kan ansette unge arbeidsløse på tarifflønn uten å bryte Orskaug-utvalgets økonomiske rammer (som forøvrig ble økt med 630 mill. kr. av Stortinget under salderinga av nasjonalbudsjettet i juni). For ufaglært ungdom uten ansiennitet vil tarifflønn og sosiale utgifter (som kommer i tillegg for arbeidsgiver ved faste ansettelsesforhold) gi en månedlig utgift for kommunen på 12.030 kr. Halvparten av de ledige er sosialhjelpsmottakere. NKF har beregnet at en kommune i gjennomsnitt vil spare 2.000 kr. i sosialutgifter pr. tiltaksplass. NKF kom til at kommunene kan sitte igjen med en fortjeneste på 20.000 kr. pr. tiltaksplass i året selv om de betaler tariff. Ikke rart at Rune Gerhardsen er så ivrig etter å ta ut sysselsettingsmidler i Oslo!

Fordi Norsk Kommuneforbund og LO-kongressen krevde tarifflønn for tiltaksarbeidsplassene i kommunesektoren, har forhandlingene om KAJA skjært seg. LO-ledelsen ble bl.a. presset av Fellesforbundet. Det er først og fremst dette forbundets medlemmer som blir fortrengt av sysselsettingstiltakene i tekniske etater i kommunene. KAJA er foreløpig utsatt 4 måneder til 1. november.

KAJA kan bety dårligere vilkår for de sysselsatte. Regjeringen foreslår utbetaling lik dagpengene + 500 kr., minimum 7.500 kr. for de under 24 år og 9.500 kr. for øvrige. De som har fått dagpengegrunnlaget redusert p.g.a. 80-ukersregelen kommer dårligere ut her enn i andre sysselsettingstiltak til nå.

RV's krav: - Arbeid for tariff, ikke for trygd. I stedet for tiltaksarbeidsplasser vil RV utvide antall fast ansatte i kommunene på ordinære lønns- og arbeidsbetingelser.

Erik Orskaug begrunner lønn på tiltak med at det skal være bedre betalt enn vanlig arbeidsløshetsstrygd til folk uten jobb, men lavere betalt enn vanlige ansettelser fordi det er ekstra-ordinært og inneholder elementer av opplæring og arbeidstilvenning. Argumentasjonen hadde hatt noe for seg hvis det var dette det dreide seg om, som rent unntaksvis enkelttilfelle. Her dreier det seg imidlertid om 70.000 personer som skal settes inn i kommunesektoren for å utføre høyst nødvendige oppgaver til fortrenkning av tariff-festet arbeid. For AP-regjeringa er tydeligvis jobb nr. 1 alle på tiltak!

RV's krav: - Opphev SKAP/KAJA-ordningene!

(Forøvrig kan en merke seg de stadige skiftingene i tiltaksregler og navn på tiltakene. Regelen har vært hver ny statsråd sitt tiltak, jfr. Rettedøler, SKAP (Tove Strand Gerhardsen). (Kaja er navn et til dattera til Orskaug.) Stadige omlegginger fører til tungvint og kostnadskrevenende administrasjon av tiltakene.)

Utdanningsvikariat

Ansatte i bedrifter kan ta videre-utdannelse med lønn og med garanti om å komme tilbake. Bedriften mottar 12.000 kr. pr. måned for hver arbeidsløs de tar inn som vikar for vedkommende. Det har etterhvert blitt stor etterspørsel etter tiltaket, og taket på 3-4.000 utdannings-vikariater i året er nylig opphevet. I mai var det 184 utdannings-vikarer i Oslo. Tiltaket kan f.eks. gi avd.-hjelpere på sykehjem mulighet til å ta hjelpepleierutdanning og lærere mulighet til etterutdanning. Dette er et av de bedre tiltakene, men i noen tilfelle har ordningen medført statlig subsidiering av opplæring bedriftene ville gjennomført uansett.

Arbeidsmarkedsopplæring (AMO) og praksisplasser

AMO er yrkesrettet opplæring som skal gi deltakerne faglige kvalifikasjoner for lettere å skaffe seg jobb. Varighet fra en til 40 uker. Stønad 183 kroner dagen for deltakere over 19 år, 138 kroner for yngre. Praksisplasser er praktisk arbeid eller en kombinasjon av arbeid og opplæring med varighet fra 26 til 40 uker, som tilbys ungdom. I mai var 3.993 på AMO-kurs i Oslo og 1.668 hadde praksisplass.

En del av kursvirksomheten for de arbeidsløse fungerer som meningsløse oppbevaringsplasser. Noen kurs er innrettet på ideologien "bli din egen lykkes smed". De såkalte "jobbsøker-kursene" lærer de arbeidsløse å markedsføre seg selv slik at de står bedre rustet i konkurransen med de andre om de få jobbene som finnes.

Det sies at et samfunns kvalitet kan måles i hvordan det behandler sine eldre og syke. Etter vår mening sier myndighetenes holdning til de arbeidsløse mye om det ideologiske forfallet i det norske sosialdemokratiet.

De følgende sitatene er hentet fra en brosjyre utgitt av et arbeidskontor i Oppland (egner seg til høytlesning!):

"AKTIV FREMTID M/PRAKSISPERIODE

Varighet 2 identiske kurs a 16 uker, herav 9 uker i praksis. Ca 08.00 - 16.00. Mål: Å gjøre deg bevisst dine sterke sider (evner, anlegg, interesser) og bistå deg til å planlegge en aktiv fremtid, enten det gjelder yrke, utdanning eller etablering. Innhold: Personlig ståsted/nettverk, identitet/selv-bilde, kommunikasjon og samarbeide, yrke/utdanning/fremtid, personlig økonomi, bruk av offentlige etater, ressurskartlegging/yrkesmessig kompetanse, jus i arbeidslivet, markedsføring av deg selv i arbeidslivet, søke-jobbkurs, helse og helhet, personlig veiledning, handlingsplan med et hoved- og biyrke som deltakeren alternativt må kunne virkeliggjøre..."

"PRAKTISK YRKESORIENTERENDE KURS

Varighet 38 uker, ca 08.00 - 16.00. Mål: Kurset gir deltakerne en praktisk innføring i forskjellige yrker og forståelse for hva som kreves for å mestre disse eller beslektede yrker. Deltakerne bistås til å klargjøre fremtidige mål og handlingsplaner gjennom innsikt i egne evner, anlegg og interesser. Innhold: Grunnarbeider, forskaling, støping..."(!)

"POSITIV ARBEIDSUTVIKLING

Varighet 10 uker, ca 08.00 - 16.00. Mål: Å forbedre deltakernes arbeidsevne og kondisjon, bli bedre i stand til å ta vare på egen helse, øke kunnskap om arbeidslivet og fysiske/psykiske forhold i arbeidsmiljøet, utvikle innsikt i forskjellige fagområder og kartlegge fremtidsplaner. Innhold: Arbeidsmiljø - helse og egenansvar - smerteskolen - kroppskunnskap - trim - mål og fremtidsplaner. Opptakskrav: Kurset passer for langtidsledige og yrkeshemmede."

De eneste jobbene disse kursene skaper, er oppdrag for en mengde konsulentfirmaer. Det har vokst fram en skog av bedriftsrådgivere, nedbemanningseksperter og kvasipsykologer. Dette er råtnende og snyltende kapitalisme på sitt værste. Hensikten er opplagt: De arbeidsløses aktivitet skal kanaliseres inn i et ufarlig spor.

Mange arbeidsløse opplever sjølsagt tiltaksplass, "søke jobb-trening", "kondisjonstrening", "etablerer-skoler", "jobb-klubber" eller hva det nå heter, som et mye bedre alternativ enn rein passivitet og lediggang. Men oppmerksomheten rettes mot det enkelte individ i stedet for mot de samfunnsmessige sammenhengene. Den enkelte arbeidsløse skal ikke bare konkurrere med de andre. Han eller hun skal også opplæres til å kunne starte sin egen lille bedrift, finne sin spesialiserte "nisje" i markedet. Slik unngår borgerskapet at det blir opprør. I tillegg tilvenner de en stadig større del av arbeiderklassen til dårligere vilkår. Under skinn av sjølstendighet og realisering av menneskets egenskaper pulveriseres de gamle arbeiderkollektivene og dermed grunnlaget for solidariteten mellom arbeidsfolk.

RV's krav: - ordinære skoleplasser,
lærlingeplasser eller
fast arbeid til de
arbeidsløse.

ET PROGRAM FOR FULL SYSSELSETTING

Tidspunktet for når massearbeidsløsheten nådde Norge er resultatet av en bevisst, valgt politikk. Arbeidsløsheten fulgte i kjølvannet av liberaliseringa av kapital-, kreditt- og valuta-markedet og moderasjons-/innstrammingspolitikken fra midten av 80-åra. Fram til den midlertidige arbeidsløshets-toppen Norge opplevde rundt 81/82 ble det skapt flere tusen nye arbeidsplasser hvert år.

Nå opplever de politiske myndighetene at det har blitt for sent å snu. Trer EØS-avtalen og eventuelt EF-medlemsskapet i kraft, vil landet miste de siste nasjonale styringsredskapene over kapital-kreftene. Derfor vil et program for full sysselsetting først og fremst inneholde et utvetydig NEI TIL EF OG EØS!

Rød Valgallianse tror ikke det er mulig å sikre full sysselsetting uten et brudd med den frie markedsliberalismen. Dette ville være en politikk på kollisjonskurs med den herskende klasse, det norske borgerskapet. Det er en viktig grunn til at RV er for et sosialistisk Norge.

Samtidig vil RV slåss, her og nå, for folks interesser. På Stortinget vil RV legge fram forslag som kunne sikre arbeids- og levevilkår hvis de ble gjennomført.

Vi har ikke andre forslag til tiltak enn de kravene som allerede er reist gjennom fagbevegelse, miljøbevegelse, kvinnebevegelse osv. Dersom vi får et samspill mellom kampen for et slikt "program" fra grasrota og en revolusjonær Stortings-gruppe, tror vi resultatet vil bli svært avslørende for den herskende makt-eliten. Det er nemlig mulig å gjøre noe med arbeidsløshetsspørsmålet, noe følgende punkter vil vise:

* STERK UTBYGGING AV OFFENTLIG SEKTOR!

Det er mangel på leger, sykepleiere, førskolelærere, hjelpepleiere osv. Eldreomsorgen i Norge er en skandale. Utvidelse av kapasiteten i helsevesenet med 10% gir 15.000 nye arbeidsplasser. Det trengs videre minst 10.000 nye hjemmehjelpere.

Utbygging av kollektivtrafikken, bl.a. med satsing på jernbanen med høyhastighetstog og utbygging av Nord-Norge-banen og økt tilskudd til Oslo Sporveier slik at vi får hyppigere avganger og bedre framkommelighet. Dette kan gi opptil 30.000 nye årsverk.

Full barnehagedekning og skolefritidsordning til alle barn vil gi 38.000 årsverk. (Se RV's sysselsettingsplan fra 1991.)

Skatteetaten og ØKO-krim må styrkes med 1.000 årsverk for å ta skatte-unndragerne.

* SATS PÅ MILJØET: GJENVINNING, RESIRKULERING OG ENERGI-ØKONOMISERING!

Miljøsatsing er også sysselsettingspolitikk! Norge kan satse på å redusere mengden avfall. Bedre vedlikehold krever flere arbeidsplasser enn produksjon av nye varer. Allerede idag kunne næringslivet gå over til dette i større grad, men det forutsetter lavere avgifter på arbeidskrafta slik at arbeidskraft blir relativt mer lønnsomt enn investeringer i kapitalvarer.

På bakgrunn av forsøk i Rogaland er det regnet ut at ved gjenvinning av 40% av avfallet i Norge kan det skapes 10.000 nye arbeidsplasser netto (innsamling, sortering, foredling). Miljøopprydding og installasjon av renseanlegg i industrien er en oppgave som blir mer og mer prekær. SFT har utarbeidet en plan som ville gi 25.000 arbeidsplasser i 5 år.

ENØK er anslått til å kunne gi opptil 70.000 nye arbeidsplasser. Det såkalte 5%-programmet for opprustning av innenlandske vannkraftverk vil gi et oppsving for bygg og anlegg, verkstedindustrien med mekanisk og elektromagnetisk sektor og kabelfabrikkene for oppgradering av nettet. Et slikt program alene vil føre til 20.000 årsverk over en 10-årsperiode. Det ville betale seg direkte i form av økt strømproduksjon uten inngrep i flere vassdrag.

Vi må kjempe fram at alle forslagene til miljøtiltak som kommer fra grasrota blir satt ut i livet. Natur og Ungdom og Elektromontørenes Fagforening i Oslo avdekket f.eks. at overgang fra oljefyringsanlegg til elektrokjeler ikke bare ville spare miljøet for oljeforurensninger, men skape 7.000 arbeidsplasser på landsbasis. Samtidig ville Norges utslipp av CO2 reduseres med 20%!

*** GJENREIS EN ALLSIDIG INDUSTRIPRODUKSJON!**

Norge har høyt kvalifisert arbeidskraft og store naturressurser som tilsier at vi kunne hatt en langt større industri og verdiskaping. Idag er kun 14% av den yrkesaktive befolkninga sysselsatt i industrien.

RV vil foreslå at det utarbeides en nasjonal plan for en allsidig vareproduksjon i fastlands-Norge. Myndighetene må foreta en kartlegging av landets totale ressurser for å se hva som kan videreutvikles og vilken ny virksomhet som kan etableres. RV's politikk vil være å gå direkte inn i eksisterende bedrifter og bransjestrukturer for å sikre nyttig produksjon mot nedleggelse, utvide produktspekteret og pålegge samfunnsmessig nødvendige omstillinger RV vil f.eks. gjenopprette nedlagt industriproduksjon som har opplagte markeder i Norge. Eksempelvis såpeproduksjonen på Denofa og bildekk på Viking-Askim.

RV går inn for offentlig industrireisning av utvalgte store bedrifter som kan dra med seg mindre supplerende privat industri. Det er ikke mange industribedrifter som skulle gjenåpnes eller nye virksomheter som kunne igangsettes før vi får en sysselsettingsgevinst på 20-30.000 arbeidsplasser.

*** SATS PÅ LANDBRUK OG FISKE!**

Nydyrking og økologisk jordbruk, økt sjølberging, økt sau- og geitehold er beregnet å kunne gi 20.000 nye arbeidsplasser samt hindre videre nedtrapping i jordbruket. (Se Randen/Christie: "Landbruket - ei vekstnæring i nittiåra", RV 1991.)

Kystfisket og fiskeforedlingsindustrien kan gi 5.000 nye arbeidsplasser.

*** ØK BOLIGBYGGINGA!**

Boligbygginga ligger helt nede. Rehabilitering og bygging av 40.000 boliger pr. år vil gi 30.000 årsverk.

* SYSSELSETTINGSEFFEKTER

Virkingen av de ovennevnte forslagene vil gi en bi-effekt i sysselsettinga i industri og service ellers på 10.000 arbeidsplasser. I distrikts-Norge fører nedleggelse av industri til et like stort tap av andre arbeidsplasser (underleverandører, service og offentlig sektor). Omvendt vil ny virksomhet skape positive ringvirkninger. I tillegg kommer effekten av den satsinga som allerede skjer i forhold til høyteknologi mm gjennom SND (20.000).

* INNFØR 6-TIMERSDAGEN!

Det er 2 millioner utearbeidende i Norge. Rundt 400.000 av disse jobber under 30 timer pr. uke. Tilsammen utføres 2,8 milliarder timeverk i året. Dersom det samme timetallet skal opprettholdes med en nedkorting av den daglige arbeidstid fra 7,5 til 6 timer, vil dette kreve 3-400.000 arbeidsplasser.

All erfaring tilsier imidlertid at arbeidstidsforkortelser fører til produktivitetsvekst. Forskning fra Norge og andre land anslår at mellom 20 og 40% av tidstapet må kompenseres av en sysselsetningsvekst. Vi velger å legge et lavt anslag til grunn og kommer derfor til at innføring av 6-timersdagen vil skape 100.000 nye arbeidsplasser.

* MINDRE OVERTIDSBRUK

Det er foretatt beregninger av totalt overtidsforbruk i offentlig og privat sektor som indikerer et samlet timeforbruk tilsvarende 70.000 årsverk. Ikke all overtid lar seg erstatte av ny-ansatte. Men en rekke fagforeninger har tatt opp kampen for å redusere overtidsbruken og få flere i arbeid. NHO presser på for å utvide Arbeidsmiljølovens rammer for overtidsbruk. RV vil heller skjerpe inn. 10-20.000 årsverk burde være et realistisk tall å få til i form av nye arbeidsplasser.

Sysseilsettingsplanen

Oppsummerer vi det foregående, får vi følgende regnestykke:

Offentlig sektor	95.000 arbeidsplasser
Miljø-satsing og ENØK	105.000 arbeidsplasser
Industriegjenreisning	20.000 arbeidsplasser
Primærnæringene	25.000 arbeidsplasser
Boligbygging	30.000 arbeidsplasser
Ny virksomhet	20.000 arbeidsplasser
Bi-effekter	10.000 arbeidsplasser
6-timersdag	100.000 arbeidsplasser
Redusert overtid	10.000 arbeidsplasser
	415.000
Økt utdanningskap.	30.000
Lærlingeplasser	20.000
Senket pensjonsalder	5.000
	470.000
Ledige + økning av arbeidsstyrken (se 1. kapittel)	400.000
Netto arbeidskraftbehov	<u>70.000</u>

Hva ville dette kostet samfunnet?

Nå tror ikke Rød Valgallianse at det er mulig å skape full sysselsetting i et kapitalistisk samfunn. Det er bare et nytt sosialistisk samfunn som setter menneskenes behov og hensynet til miljøet i sentrum som kan legge grunnlaget for full sysselsetting. Men vi blir alltid avkrevd svar på "hva vil dette koste?" Vi har derfor forsøkt å sette opp en beregning av de samfunnsøkonomiske utgiftene ved en slik plan.

Vi vil presisere at tallene nedenfor er grovt regnet og ment som en illustrasjon på hvordan det er mulig å fjerne arbeidsløsheten dersom nødvendige politiske virkemidler hadde vært satt inn:

* Brutto-kostnader:

Årslønn kr. 180.000 x 415.000 personer	= 74,7 milliarder
+ 15% sosiale utgifter for arbeidsgiver	= <u>11,2 milliarder</u>
	85,9 milliarder

I tillegg til lønnskostnadene kommer kapitalutgifter ved etablering av nye arbeidsplasser. Dette varierer sterkt fra sektor til sektor. I industrien kan det være snakk om opptil 1 mill kr. pr. arbeidsplass. I deler av helsevesenet (f.eks. hjemmehjelpen) er det snakk om minimale beløp i sammenligning.

Vi har beregnet et gjennomsnitt på 300.000 kr. pr. arbeidsplass. Utgiftene er fordelt på 10 år (tilsvarende 10% avskrivning: kr. 30.000 x 415.000	= 12,5 milliarder
Sum lønn, sosiale utgifter og investeringer	= <u>98,4 milliarder</u>

Bedriftsøkonomisk lønnsomme arbeidsplasser

Vi regner her meget forsiktig, og beregner at 1/4 av de nye arbeidsplassene vil skape verdier som selges på markedet slik at utgiftene dekkes av inntektene. (3/4 av de nye arbeidsplassene må derved finansieres gjennom offentlige budsjetter eller økte utgifter for bedriftene.)

98,4 mrd : 4	= 24,6 milliarder
Utgifter som må finansieres:	<u>73,8 milliarder</u>

Til fratrekk kommer følgende inntekter og besparinger:

- Innspart arbeidsløshetsstrygd (11,3 milliarder kr. i -93) som om 10 år vil være fordoblet, minus beregnet skatt:	12,0 mrd	
- Innsparte utgifter til ulike arbeidsmarkedstiltak (6,6 mrd kr. i -93):	10,0 mrd	
- Innspart overtid tilsvarende 10.000 årsverk:	2,0 mrd	
- Arbeidsgiveravgift:	8,0 mrd	
- Beregnet skatteinntekter:	12,0 mrd	
- Innspart sosialhjelp, kriminal-/rusmiddelomsorg, helsetjenester og indirekte utgifter p.g.a. økende massearbeidsløshet:	3,0 mrd	
- økt moms-inngang:	5,0 mrd	
<u>Sum til fratrekk:</u>	<u>52,0 mrd</u>	<u>52,0 milliarder</u>
Foreløbig manglende utgiftsdekning:		21,8 milliarder

Inndekningen

Den manglende utgiftsdekningen kan hentes inn på følgende måte:

* Statens netto finansielle fordringer er på ca 160 mrd. kr. I tillegg forventes 4-500 mrd i økte oljeinntekter de neste 15 årene		
- 150 milliarder av dette settes av over 10 år:	15,0 milliarder	
* Trekk inn skattemidler fra de 32 milliardene som idag unndras skattelegging.		
- Beregnet økt skatt:	4,0 milliarder	
* Momsinntekter på byggevarer m.v.:	3,0 milliarder	
* Reduserte forsvarsutgifter med 4,5%:	1,0 milliard	
* Økt investeringsavgift på forretningsbygg og butikkinnrordninger:	1,0 milliard	
* Avgift på valuta-transaksjoner og spekulativ aksjehandel:	3,0 milliarder	
* Økt toppskatt for inntekter over 350.000 og <u>skjerpet bedriftsbeskatning på overskudd:</u>	<u>3,0 milliarder</u>	
		<u>30,0 milliarder</u>

Dette gir en positiv balanse i regnskapet.

Denne balansen må i tillegg vurderes i forhold til den faktiske verdiskapninga som ville skje p.g.a. at "hjula kommer igang igjen". Vi får økt nivå av varer og tjenester, økte eksportinntekter og mindre import osv.

Vi har i denne skissen til en sysselsettingsplan regnet med 40.000 nye industriarbeidsplasser. Disse vil alene produsere varer for i gjennomsnitt 3,5 x årslønn. Det tilsvarende en verdi på 25 milliarder i året. Før vi har regnet på effekten av bedre helsetjenester, mindre miljøforurensninger, billigere strøm, større grad av selvforsyning på landbruksprodukter, mere kollektivtrafikk osv., osv., er det samfunnsøkonomiske totalregnskapet følgelig på pluss-sida.

Slik ville det også være i et samfunn der økonomien innrettes på å dekke menneskenes og naturens behov, og ikke kapitalistenes profittjag. I et slikt samfunn ville det være behov for mere arbeid og alles innsats. Dagens samfunn betyr derimot en sløsing med menneskenes ressurser. Arbeidsløsheten er derfor ikke bare en nasjonal skam for landets økonomiske og politiske makthavere. Arbeidsløsheten er en forbrytelse både mot enkeltindividet og samfunnet som helhet!

DET ER NØDVENDIG!

Det er nødvendig å gjøre noe med arbeidsløsheten. Mange AP-velgere spør seg hvorfor Regjeringa ikke gjør noe. En slik sysselsettingsplan som vi har skissert foran ville jo gi arbeid til alle og inntekter til statskassa. Det ville garantert økt velgeropp- slutning og popularitet. Hva er da årsakene til at det ikke gjøres?

De tiltakene som en slik plan forutsetter ville sette strenge begrensninger på kapitalens friheter og redusert profitten. Det er uforenlig med EF- og EØS-medlemskap. Norge ville blitt møtt med internasjonale mottiltak, og vi ville opplevd kapitalflukt.

Den kampen ønsker ikke Arbeiderpartiet å ta. De ønsker i stedet å beholde posisjonen som borgerskapets redskap: De vil ha oss inn i EF-Unionen, de har forlatt den sosialdemokratiske omfordelings- politikken og tilpasset seg den frie markedsliberalismen.

Arbeiderklassen i Norge er delvis avvæpnet gjennom AP-ledelsens spill. SV vil satse på "seriøs kapitalisme".

RV utfordrer denne politikken. Hittil har vi kommet kort. Det trengs å utvikles en sterk bevegelse blant folk flest for nasjonal sjølråderett, for arbeidsplasser og miljø, mot EF og kapital- kreftene.

Et samfunnssystem med høy arbeidsløshet er ikke samfunnsøkonomisk lønnsomt. Store ressurser forblir ubrukt. Ved å sette folk i arbeid skapes verdier. Det er ikke bare et spørsmål om kostnader og finansiering. RV's mål er et samfunn som tilfredsstiller menneskenes behov. Dette målet deler vi med de aller fleste.

Dersom valgkampen kan bidra til å avsløre politikerne og utvikle kampen for arbeid utenfor Stortinget, har vi kommet et stykke på vei. Kunne denne bevegelsen også få en talsperson inne på Tinget - ja, da vil makta få det pinlig i de kommende 4 årene!

Oslo 27. juli 1993

Arne H. Rolijordet

(med assistanse fra en rekke medlemmer av RV)

Vedlegg

Mulig tiltak for å fjerne arbeidsløsheten

- og samtidig løse viktige samfunns- og miljøoppgaver.

Oppsettet nedenfor må sees på som overslag og illustrasjon, og ikke tas som nøyaktig utregning for hvor mye hvert enkelt tiltak vil koste. Tallene bygger likevel på utredninger fra ulike faginstanser og fagforeninger som har arbeidet grundig med spørsmålene.

For enkelthets skyld er det for investeringer nedenfor, brukt en fordeling over 10 år uten renter dersom det ikke står noe annet. En fordeling av utgiftene på flere år med en rentebelastning, ville gitt tilsvarende tall på årlige utgifter i oppsettet nedenfor.

Lønnsutgiftene er regnet med 180 000 kroner pr år pluss 15% arbeidsgiverkostnader.

	Kostnad pr år mrd kr	Årsverk pr år
* Barnehager til alle barn Bygging av ca 2000 barnehager til ca 100 000 barn koster ca 8 milliarder i investering, og vil gi ca 24 000 årsverk fordelt på 4 år; 6000 årsverk pr år i bygging. Personale: ca 24 000 årsverk, ca 5 mrd i lønnsutgifter, og ca 1 mrd i andre driftsutgifter	6,8	30 000
* Skolefritidsordning Skolene brukes til mesteparten av lokalene som trengs. Anslag 500 nybygg a 200 m²; ca 1 mrd i investering. Det gir ca 3000 årsverk, her fordelt på 3 år. Lønnsutgift ca 0,2 mrd. Det er ca 165 000 elever i 1-3. klasse. Det trengs ca 120 000 plasser. Med to ansatte pr gruppe på 30 elever betyr det 8000 årsverk, årlige lønnsutgifter på ca 1,7 mrd. Driftsutgifter ca 0,6 mrd	3,5	9 000
* Styrk eldreomsorgen - 10 000 nye hjemmehjelpere, årlig utgift ca 2,5 mrd - Bygging av eldreboligere og sjukehjems plasser til 20 000 eldre. 50 m² pr plass gir 1mil m². Med en m² prs på 8000 kr gir det byggekostnader på 8mrd kr. Her fordeles det på 30 år, dvs 0,3 mrd pr år. Ca 24 000 årsverk fordelt på fire år. Personale: 4000 gir årlige lønnsutgifter på 0,85 mrd Driftsutgifter satt til 0,2 mrd	3,9	10 000
* Utbygging av hjelpetiltak for psykisk utviklingshemmede	2,0	5 000
Økt tilgjengelighet for funksjonshemmede. Bygging av heiser i de fleste blokker er kostnadsberegnet til 7 mrd, Vi foreslår halvparten fordelt over 7 år	0,5	1 5000

	Kostnad pr år mrd kr	Årsverk pr år
* Satsing på jernbanen - Utbygging til høyhastighetstog ; 126 000 årsverk fordelt på 10 år, pluss økte NSB-ansettelser 7000. Kostnader: nesten selvbærende bedriftsøkonomisk, samfunnsøkonomisk lønnsomt. Finansiering: økt stats-tilskudd til NSB i 10 år, resten ved låneopptak i NSB	3	20 000
- Utbygging av Nord-Norge-banen	2	10 000
* Energiøkonomisering - Utbygging av ENØK-potensialet i bygninger: 50 000 årsverk fordelt over 5 år. 30 000 årsverk er bedriftsøkonomisk lønnsomme. Finansiering: Bedriftene pålegges å gjennomføre dem(+), det offentlige gjennomfører det i egne bygg	1	10 000
- Opprusting av linjer og kraftsrtasjoner (5 år)	0,5	1 500
* Miljøopprydding ca 100 000 årsverk fordelt på fem år. Pluss 5000 varige nye arbeidsplasser. Kostnader: 30- 40 mrd. Finansiering: utgiftene delt mellom stat og næringslivet (+)	4	25 000
* Styrk norsk landbruk Økt sau- og geitehold, nydyrking og økologisk jordbruk Finansieres delvis med økte landbruksoverføringer	1	12 000
* Satsing på kystfisket og foredling	1	5 000
* Styrking av skatteetaten for å ta skatteundragere		1 000
* Økt boligbygging med 10 000 boliger pr år Investeringsutgifter på ca 10 mrd som gir ca 30 000 årsverk. Investeringene dekkes av beboerne. Staten sikrer bedre låneomringer enn dagens.		30 000
* Satsing på norsk ferdigvareproduksjon Statlig industrisatsing og markedsføring av norske produkter. Statlig støtte i fem år. Resten lånefinansieres , regnes med lønnsom drift etter fem år	5	20 000
* Ringvirkninger av forslaga over (lavt anslag)		10 000
Sum	34.2	

(+)= pålagte utgifter til næringslivet på tilsammen ca 5 mrd.

Når det gjelder finansieringen så henvises det til heftet.